

Otázka dostavby jaderné elektrárny Temelín v českém politickém a veřejném diskurzu*

LUKÁŠ TICHÝ*

Abstract: The Issue of the Temelín Nuclear Power Plant Completion in the Czech Political and Public Discourse

The issue of the Temelín nuclear power plant completion, which will have significant implications for the future of the Czech economy and energy sector, is currently one of the most debated political, security and economic questions in the Czech Republic. The main goal of this article is to define basic themes in Czech political discourse on completion of the Temelín nuclear power plant. The second aim of the article is to analyze development of Czech public discourse on the construction of the third and fourth block at the Temelín nuclear power plant. Methodologically, the article is based on thematic and content analysis. The period spanning from August 2009 to July 2012 is investigated.

Keywords: Czech Republic, ČEZ, discourse analysis, nuclear energy, Temelín nuclear power plant.

DOI: 10.5817/PC2013-3-319

1. Úvod

Začátkem srpna 2009 odstartovala společnost ČEZ veřejnou zakázku na výstavbu třetího a čtvrtého bloku v jaderné elektrárně (JE) Temelín, s případnou opcí na rozšíření JE Dukovany a slovenské JE Jaslovské Bohunice o další jaderné reaktory. Koncem října 2011 pak předala společnost ČEZ dokumentaci třem hlavním zájemcům – rusko-českému konsorciu MIR.1200, složenému ze společností Atomstrojexport, Škoda JS a Gidropress, americkému konsorciu firem Westinghouse Electric Company, LLC a Westinghouse Electric ČR a francouzskému koncernu Areva¹, kteří následně 3. července 2012 poslali energetické společnosti ČEZ své nabídky. Vítěz veřejného tendru, který je jedním z nejvýznamnějších a největších energetických projektů ve střední Evropě, bude vybrán nejpozději do konce roku 2013 a stavba třetího a čtvrtého bloku JE Temelín by měla být hotova v roce 2025. Podle vyjádření společnosti ČEZ

---

*Ústav mezinárodních vztahů, Nerudova 3, Praha 1, 118 50, email: tichy@iir.cz a Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, Katedra politologie, Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, email: lukas.tichy@uhk.cz

** Předkládaný článek navazuje na vlastní text o české diskuzi o dostavbě JE Temelín, který vyšel koncem roku 2012 v časopise *International Issues and Slovak Foreign Policy Affairs* 1–2/2012.

povede dostavba JE Temelín ke snížení závislosti ČR na zemním plynu a ropě ze zahraničí, pomůže udržet energetickou bezpečnost státu a doplní optimální energetický mix. Zároveň kompletnost JE Temelín zaručí budoucí spolehlivé pokrytí rostoucí spotřeby elektrické energie v ČR a vytvoření dostatečné rezervy (ČEZ)².

V kontextu české diskuze o energetické politice a bezpečnosti se tento článek zaměří na jedno z nejvíce diskutovaných témat veřejného a politického diskurzu v České republice, a to na tendru na výstavbu třetího a čtvrtého reaktoru JE Temelín (Černoch et al. 2010: 255–284; Tichý a Binhack 2012: 90–128). Smyslem předkládaného článku je identifikovat hlavní témata českého politického diskurzu o dostavbě JE (druhá část článku) a analyzovat dynamiku veřejné debaty ve vztahu k otázce rozšíření JE Temelín o další dva jaderné bloky (třetí část článku). V první části jsou nejprve definovány hlavní cíle článku a dílčí výzkumné otázky. Dále je popsána specifikace kritérií výběru relevantních dat, jsou konceptualizovány pojmy *politický* a *veřejný diskurz* a na závěr je vymezen metodologický rámec zkoumání problematiky českého politického a veřejného diskurzu o dostavbě JE Temelín, kde jsou popsány hlavní metody použité při analýze dat. V metodologické části vychází článek ze dvou studií Nika Hynka a Víta Stříteckého (Hynek a Střítecký 2010a: 5–32; Hynek a Střítecký 2010b: 87–104), které se zabývají analýzou diskurzu.

Časové období analýzy je vymezeno srpnem 2009 až červencem 2012, tedy obdobím, v němž se odehrály všechny události důležité pro výzkum českého diskurzu. Zároveň v tomto období probíhala intenzivní debata o nové podobě státní energetické koncepce ČR, která má mimo jiné zásadní vliv pro určení budoucího podílu jaderné energie v českém energetickém mixu a tím i významu dostavby JE Temelín.

2. Cíle článku, výzkumné otázky a metodologický rámec zkoumání českého politického a veřejného diskurzu o dostavbě JE Temelín

2.1 Hlavní cíl článku a dílčí výzkumné otázky

Hlavním cílem předkládaného článku je definovat základní témata českého politického diskurzu o výstavbě třetího a čtvrtého bloku JE Temelín na pozadí širší debaty o zajištění energetické bezpečnosti a směřování energetické politiky ČR. Druhým cílem článku je analyzovat a interpretovat dynamiku vývoje českého veřejného diskurzu o dostavbě JE Temelín a na jejím základě potvrdit přítomnost zkoumaných témat a určit jejich četnost v daném období. K naplnění těchto dvou základních cílů bude autor hledat odpovědi na několik vzájemně propojených dílčích otázek výzkumu:

- 1) Jaká jsou hlavní témata českého politického diskurzu spojeného s otázkou rozšíření JE Temelín o další dva jaderné reaktory?
- 2) Jak jsou tato témata interpretována ze strany vybraných politických představitelů ČR?
- 3) Která hlavní témata se ve vztahu k dostavbě JE Temelín objevovala v českém veřejném diskurzu nejčastěji?
- 4) Jaká byla dynamika veřejného diskurzu o dostavbě JE Temelín v českém prostředí s ohledem na mezinárodní kontext?

2.2 Datové vzorky a kritéria výběru relevantních dat

Každá z otázek, respektive dvojice dílčích otázek (1. a 2.) a (3. a 4.), bude zkoumána pomocí konkrétního datového vzorku. Data budou sbírána ze studia dokumentů, přičemž článek následně přistoupí k vytvoření datového vzorku. Ačkoliv je teorie vytváření datového vzorku obvykle spojena s kvantitativním typem výzkumu, její použití je vhodné i pro tento článek z důvodu ohraničení relevantního materiálu výše položenými výzkumnými otázkami (Hynek a Střítecký 2010a: 7). V tomto článku budou použity dva datové vzorky.

Základem prvního datového vzorku, jehož prostřednictvím bude hledána odpověď na 1. a 2. dílčí otázku, je dokument začleněný do souboru dokumentů. Použitý korpus dokumentů obsahuje jednak dokumenty publikované ústředními orgány ČR a zároveň dokumenty vybraných politických představitelů ČR. Časový rámec výběru dokumentů pokrývá období od 3. srpna 2009, kdy ČEZ vyhlásil výběrové řízení na dokončení dvou nových reaktorů v JE Temelín, do 3. července 2012, kdy všichni tři zahraniční uchazeči předložili energetické společnosti ČEZ své nabídky, s mírnými přesahy. Na základě takto provedeného výběru bylo do prvního datového vzorku zařazeno celkově 164 dokumentů rozdělených následovně.

Nejprve autor vytvořil korpus dokumentů tvořený projevy, rozhovory a tiskovými zprávami nejvyšších politických činitelů ČR jako reprezentantů vybraných ústředních orgánů, konkrétně Vlády ČR prostřednictvím premiéra (dříve Jan Fischer, nyní Petr Nečas)³, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR zastoupeného ministrem průmyslu a obchodu (dříve Václav Tošovský, poté Martin Kocourek a nyní Martin Kuba)⁴, Ministerstva životního prostředí zastoupeného ministrem životního prostředí (dříve Ladislav Miko, následně Jan Dusík, poté Rut Bízková, pak Pavel Drobil a nyní Tomáš Chalupa)⁵, Ministerstva zahraničních věcí v podobě ministra zahraničních věcí (dříve Jan Kohout, pak Karel Schwarzenberg)⁶ a Ministerstva financí prostřednictvím ministra financí (nejprve Eduard Janota a poté Miroslav Kalousek)⁷. Aby autor předešel přílišnému zaměření na jednotlivé členy vlády a zároveň zajistil širší reprezentaci českého politického diskurzu, do zkoumaného vzorku byla zařazena také prohlášení a rozhovory prezidenta ČR (Václav Klaus)⁸, rozhovory velvyslance ČR pro energetickou bezpečnost a od roku 2010 také zvláštního vládního zmocněnce pro dostavbu Temelína (Václav Bartuška)⁹ a rozhovory ředitelky Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB) Dany Drábové¹⁰.

Výběr vzorku politických představitelů ČR byl založen na předpokladu přítomnosti tématu dostavby JE Temelín v jejich vystoupeních. Zároveň byl při jejich výběru zohledněn požadavek v podobě splnění dvou souběžných kritérií. Prvním kritériem výběru byla pravidelnost vyjadřování se o dostavbě JE Temelín a s ní souvisejících otázkách ze strany zvoleného respondenta, přičemž opakovaným vyjádřením se rozumí situace, kdy daný politický představitel zmínil problematiku dostavby JE Temelín ve svých vystoupeních minimálně dvakrát během jednoho roku. Druhým kritériem výběru byla existence bezprostředního vlivu jednání či přímého působení v důsledku rozhodování ze strany vybraného politického představitele ČR, to znamená, že kritériem výběru byl mocenský potenciál, respektive rozhodovací pravomoci zvoleného respondenta ve vztahu k otázce výstavby dvou nových bloků JE Temelín, a to jak v rovině bezpečnostní či zahraničněpolitické, tak ekonomické a technologické.

Autor pak vybral pouze ty dokumenty politických představitelů ČR, v nichž bylo klíčové slovo „jaderná elektrárna Temelín“ nebo „JE Temelín“ nalezeno v souvislosti se slovem

„výstavba“ či „dostavba“ nebo „rozšíření“. Tímto způsobem autor získal 156 dokumentů (oficiálních i neoficiálních nezkrácených projevů a rozhovorů, ale i tiskových zpráv, kde byl projev či výrok konkrétního politika uveden v uvozovkách jako přímá řeč). Všechny rozhovory, prohlášení a tiskové zprávy byly získány z oficiálních webových stránek Vlády ČR, vybraných ministerstev, prezidenta ČR nebo z internetových stránek politické strany ODS, českých deníků či televizních a rozhlasových společností. Rozdělení projevů, rozhovorů, tiskových zpráv podle autorů a doby jejich zveřejnění zachycuje tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Projevy, rozhovory a tiskové zprávy vybraných politických představitelů ČR v letech 2009–2012

Přehled vybraných politických představitelů České republiky		Rok				Celkem řečových aktů podle autora
		2009	2010	2011	2012	
Premiér	Jan Fischer	2	3	–	–	5
	Petr Nečas	–	2	16	5	23
Ministerstvo průmyslu a obchodu	Václav Tošovský	3	5	–	–	8
	Martin Kocourek	–	3	5	–	8
	Martin Kuba	–	–	6	16	22
Ministerstvo životního prostředí	Ladislav Miko	4	–	–	–	4
	Jan Dusík	2	3	–	–	5
	Rut Bízková	–	2	–	–	2
	Pavel Drobil	–	7	–	–	7
Ministerstvo zahraničních věcí	Tomáš Chalupa	–	–	2	3	5
	Jan Kohout	3	2	–	–	5
Ministerstvo financí	Karel Schwarzenberg	–	2	2	2	6
	Eduard Janota	2	2	–	–	4
Prezident ČR	Miroslav Kalousek	–	2	2	3	7
	Václav Klaus	2	2	5	2	11
Velv. pro en. bez.	Václav Bartuška	3	3	8	5	19
Ředitelka SÚJB	Dana Drábová	2	4	6	3	15
Celkem řečových aktů podle roku		23	42	52	39	156

Zdroj: Sestaveno autorem na základě projevů a vystoupení jednotlivých politických představitelů ČR.

Identickým způsobem získal autor také 7 strategických dokumentů a 1 pracovní vládní dokument, které se zabývají otázkou jaderné elektrárny Temelín a její „výstavbou“, „dostavbou“ nebo „rozšířením“, a které byly publikovány jednotlivými ústředními orgány ČR, zejména Vládou ČR a ministerstvem průmyslu a obchodu. Všechny dokumenty byly získány z oficiálních webových stránek jednotlivých ústředních orgánů ČR. Rozdělení jednotlivých dokumentů podle institucí i v čase zachycuje následující tabulka č. 2.

Tabulka č. 2: Dokumenty jednotlivých ústředních orgánů České republiky

Rok	Celkový počet dokumentů vybraných ústředních orgánů ČR		
	Vláda České republiky	Ministerstvo průmyslu a obchodu	Celkem
2009	0	1	1
2010	1	1	2
2011	1	1	2
2012	1	2	3
Celkem	3	5	8

Zdroj: Sestaveno autorem na základě dokumentů vlády ČR a ministerstva průmyslu a obchodu ČR.

Druhý datový vzorek je v článku tvořen zprávami České tiskové kanceláře (ČTK) týkajícími se výstavby jaderné elektrárny Temelín v období srpen 2009 až červenec 2012. Pomocí druhého datového vzorku, který pracuje s celým nezkráceným souborem zpráv ČTK, bude zodpovězena 3. a 4. dílčí výzkumná otázka.

Oba datové vzorky následně poslouží jako zdrojový základ při zkoumání českého diskurzu o dostavbě JE Temelín. Konkrétně první datový vzorek bude použit při analýze českého politického diskurzu a druhý datový vzorek pak umožní zkoumat veřejný diskurz. Specifikací politického a veřejného diskurzu se zabývá následující část.

2.3 Politický a veřejný diskurz

Definice politického diskurzu není v současné době zcela jednoznačná a neexistuje univerzální vymezení tohoto konceptu, ale naopak je možné použít různé teoretické metody. Nejčastěji bývá politický diskurz identifikován prostřednictvím jeho aktérů tj. politických představitelů, přičemž drtivá většina studií politického diskurzu se zaměřuje na dokumenty a projevy politiků či politických institucí, jako jsou prezident, předseda vlády, členové vlády, parlament či politické strany, a to jak na místní, národní, tak mezinárodní úrovni (van Dijk 1997: 12). S ohledem na tyto skutečnosti představuje politický diskurz soubor vyřčených soudů, úvah a názorů v politických debatách institucionalizovanými politickými osobnostmi a jeho cílem je nejen zaujmout, ale zejména získat a přesvědčit, a politické směřování je základním kamenem argumentace.

Vedle vymezení politického diskurzu podle hlavních aktérů – politiků, navrhuje Teun van Dijk rozšířit konceptualizaci politického diskurzu jednak o další relevantní účastníky politického procesu (ať už jsou či nejsou tyto aktéři aktivně zapojeni do politického diskurzu), ale také o celou řadu politických oblastí. Dále při zkoumání předmětu studia politického diskurzu věnuje pozornost povaze politické činnosti a otázce komunikačních a politických akcí aktérů politického diskurzu (van Dijk 1997: 13–14).

V této souvislosti upozorňuje Petr Kratochvíl, že „politický diskurz nám prozrazuje, o jaké základní principy se uvažování aktéra opírá, jak interpretuje politickou realitu i institucionální vztahy s jinými aktéry. Studium politického diskurzu navíc umožňuje odhalit vnitřní nekonzistenci používané rétoriky či manipulativní techniky, které jsou v diskurzu přítomny“ (Kratochvíl a Tichý 2012: 97).

V tomto článku se autor zaměřuje pouze na užší pojetí českého politického diskurzu (předešlým z důvodu omezeného počtu stran textu), tvořené vystoupeními českých politických činitelů a dokumenty ústředních orgánů ČR, jejichž selekcí a kritérii výběru se zabývala předchozí část. Autor si uvědomuje, že stejně tak je možné zahrnout do českého politického diskurzu o výstavbě dvou bloků JE Temelín i volební programy českých politických stran, vyjádření opozičních představitelů, stanoviska členů Poslanecké sněmovny Parlamentu a Senátu ČR. K zajištění širšího obsahu českého politického diskurzu o výstavbě JE Temelín by se proto autor v budoucnu rád věnoval také pozici českých politických stran k dané otázce.

Podobně jako u politického diskurzu, také v případě veřejného diskurzu existuje celá řada definic, které vymezují jeho obsah a základní prvky. Podle Kirtha H. Wilsona a Rosy A. Eberly odkazuje veřejný diskurz k „rétorickým procesům a výrokům artikulovaným, šířeným nebo deliberovaným ve veřejné sféře soukromými osobami, které vystupují jako veřejnost“ (Wilson a Eberly 2008: 425; Zarefsky 2008: 433). Stejně tak je možné veřejný diskurz definovat jednoduše jako to, co lidé (sdělovací prostředky a politici) diskutují, přičemž tyto projevy a názory následně formují veřejné mínění (Volokh 2011: 567).

V souladu s tímto vymezením zkoumá předkládaný článek dynamiku vývoje českého veřejného diskurzu o dostavbě JE Temelín prostřednictvím sdělovacích prostředků, konkrétně zpráv ČTK. Důvody, které autora vedly k výběru zpráv z ČTK namísto článků z českých tištěných médií, jsou dva. Zaprvé, ČTK je nezávislou veřejnoprávní informační agenturou, přinášející všestranné a objektivní informace pro svobodné vytváření názorů. Žádné tištěné médium nemá tento statut. Zadruhé, ČTK přináší faktické zpravodajství, její dokumentační databáze je nejrozsáhlejší a nekomplexnější. Všechna ostatní tištěná média čerpají ze zdroje ČTK (nejen), a tak se moje úvaha jednoznačně přiklonila k této instituci.

2.4 Metodologický rámec výzkumu a použité metody analýzy dat

Základní metodologický nástroj, aplikovaný v tomto článku, je dán výzkumnou otázkou respektive výzkumnými otázkami. Jinými slovy řečeno, výběr metody je závislý na výzkumných otázkách, nikoliv naopak (Hynek a Střítecký 2010a: 8; Hynek a Střítecký 2010b: 88). Podobně je tomu i v tomto článku, kde je výběr metod analýzy dat podřízen typu výzkumné otázky. Pro dvojici dílčích výzkumných otázek byly vybrány následující dvě metody analýzy dat.

Pro 1. a 2. dílčí otázku byla zvolena tematická analýza, jejímž prostřednictvím bude zkoumána existence jednotlivých témat českého politického diskurzu ve vztahu k dostavbě jaderné elektrárny Temelín. Tematická analýza je kvalitativní analytická metoda, která se zakládá na strategii a procesu vyhledávání a nalezení klíčových témat pro charakterizování patričního fenoménu (Braun a Clarke 2006: 79). Ve své podstatě má tato strategie výzkumu blízko k několikanásobnému čtení zdrojových textů. Klíčem je odhalení vzorců obsahové organizace a vztahů v rámci analyzovaných dat, pomocí nichž se vynořivší se témata stávají analytickými kategoriemi (Hynek a Střítecký 2010a: 9; k tematické analýze dále viz Hynek a Střítecký 2010b: 88; Braun a Clarke 2006: 77–101).

Druhou metodou, vybranou při hledání odpovědi na 3. a 4. dílčí otázku, je obsahová analýza. Ačkoliv je tato metoda analýzy dat obvykle charakterizována jako kvantitativní

metoda, v této práci je vystavěna na základě analýzy klíčových slov vybraných kvalitativní tematickou analýzou (Beneš 2008: 98). Kontextuální interpretace výsledků obsahové analýzy bude vycházet z předpokladu, že čím více se dané slovo / slovní spojení bude v textu vyskytovat, tím důležitější je jeho pozice v celkovém významu / argumentační struktuře daného textu/projevu (Hynek a Střítecký 2010a: 10–11; k obsahové analýze dále podrobněji srov. Krippendorff 2004: 3–43;). Na základě četnosti užití klíčových slov v kontextu dostavby JE Temelín bude možno posoudit růst či pokles relevance konkrétního tématu v rámci českého veřejného diskurzu.

Vztah mezi jednotlivými dílčími výzkumnými otázkami, použitými zdroji datového vzorku, formami diskurzů a zvolenými metodami analýzy dat je shrnut v tabulce číslo 3.

Tabulka č. 3: Přehled otázek a k nim přiřazené datové vzorky, druhy diskurzů a použité metody analýzy dat

Dílčí otázka číslo	Zdroje obsažené v datovém vzorku	Forma diskurzu	Použitá metoda analýzy dat
1.	Projevy, rozhovory a tiskové zprávy a strategické dokumenty	Politický diskurz	Tematická analýza
2.			Tematická analýza
3.	Zprávy České tiskové kanceláře	Veřejný diskurz	Obsahová analýza
4.			Obsahová analýza

Zdroj: Sestaveno autorem.

3. Hlavní témata českého politického diskurzu o dostavbě JE Temelín

První použitá metoda analýzy dat – tematická analýza je založena na dokumentech jednotlivých ústředních orgánů ČR a projevech, rozhovorech a tiskových zprávách vybraných českých politických představitelů. Cílem tematické analýzy je odpovědět na první a druhou dílčí výzkumnou otázku: 1) *Jaká jsou hlavní témata českého politického diskurzu spojeného s otázkou rozšíření JE Temelín o další dva jaderné reaktory?* 2) *Jak jsou tato témata interpretována ze strany vybraných politických představitelů ČR?*

Při analýze vybraných dokumentů postupoval autor tak, že na základě opakovaného čtení identifikoval klíčová slova, která se v souvislosti s výstavbou JE Temelín objevila nejčastěji. Klíčová slova byla také inspirovaná existujícími spojeními, z nichž vzešla samotná diagnostika témat. „Principem operacionalizace bylo vyhledávání organizovaných vztahů mezi tematickými vztahy a klíčovými slovy. Takovému postupu napomáhá skutečnost, že zvolené dokumenty mají velmi podobnou argumentační strukturu, která staví na klíčových tématech“ (Hynek a Střítecký 2010a: 12). Předběžná analýza klíčových dokumentů ukázala, že v českém diskurzu dominují čtyři základní tematické vzorce ve vztahu k tendru na dostavbu JE Temelín, které vždy zahrnují určitou skupinu témat. Tyto tematické vzorce zároveň odpovídají čtyřem základním diskurzům, které se objevují v rámci hlavního politického diskurzu. Přehled hlavních tematických vzorců a skupin témat představuje tabulka č. 4.

Tabulka č. 4: Přehled hlavních tematických vzorců a skupin témat

Hlavní tematické vzorce	Skupina témat
Bezpečnostní aspekty spojené s dostavbou JE Temelín	zajištění energetické bezpečnosti
	bezpečnost jaderných elektráren
	posílení role a vlivu vlády ČR v rozhodování o tendru
Zahranicněpolitický rozměr veřejného tendru na dostavbu JE Temelín	zájmy a aktivity uchazečů o tendr (Rusko, USA a Francie)
	politický tlak sousedních států (Německo a Rakousko)
	obhajoba jaderné energie v Evropské unii
Charakteristika ekonomických kritérií veřejné zakázky	náklady a cena tendru
	ekonomická výhodnost
	zapojení a účast českých firem
Hlavní technologická kritéria výběru uchazeče	transfer technologií a know-how
	technologie nových reaktorů

Zdroj: Sestaveno autorem.

3.1 Bezpečnostní aspekty spojené s dostavbou JE Temelín

První tematický vzorec se zaměřuje na bezpečnostní aspekty spojené s dostavbou jaderné elektrárny Temelín. Tento tematický vzorec je ze strany politických představitelů ČR interpretován poměrně široce a zahrnuje celou řadu hlavních, ale také dílčích témat a otázek. Zároveň se tento tematický vzorec v řadě otázek, především v souvislosti s požadavkem na garanci maximálních bezpečnostních záruk při dostavbě JE Temelín ze strany všech uchazečů, ale také s bezpečnostní úlohou vlády ČR při rozhodování o vítězi veřejné zakázky, shoduje a prolíná s druhým tematickým vzorcem, který se věnuje zahraničněpolitickému rozměru tendru na dostavbu JE Temelín.

První významné téma, které se velmi často objevuje v souvislosti s bezpečnostními aspekty dostavby jaderné elektrárny Temelín, představuje otázka zajištění energetické bezpečnosti a v rámci ní posílení energetické soběstačnosti ČR, kdy například „považuji za mimořádně důležité, aby dostavba přinesla naší zemi mezi jinými pozitivy také energetickou bezpečnost“ (Kuba 2011a), proto „se musíme zaměřit [na to], aby dostavba proběhla co nejdříve“ (Kocourek 2011a), nebo „Dostavba dvou bloků Temelína přispěje výrazně k energetické soběstačnosti ČR“ (Kuba 2012a, ale také například Kalousek 2011a). To potvrdil i bývalý ministr životního prostředí Pavel Drobil, kdy další bloky jaderných elektráren „nám umožní v budoucnu – když skončí životnost elektráren na fosilní paliva – nahradit je, aniž bychom ohrozili naši energetickou soběstačnost“ (Drobil 2010a, ale také Tošovský 2009a).

Plán společnosti ČEZ na rozšíření JE Temelín o další dva jaderné bloky je důležité vidět v kontextu debaty o významu jaderné energie pro udržení stávající dovozní závislosti. Situaci ČR popsal bývalý ministr průmyslu a obchodu Martin Kocourek, který vyzdvihl budoucí význam jádra v českém prostředí z důvodu omezených domácích zdrojů, „kterými bychom mohli jadernou energetiku nahradit, protože suroviny domácí, jako je uhlí, jsou omezené, ... a potom už zbývá jenom zemní plyn. A tam bychom zvyšovali naši závislost na vnějšíku“ (Kocourek 2011a; podobně Drobil 2010a, ale také Schwarzenberg 2010a). V této souvislosti

Pavel Drobil upozornil na možnost ztráty energetické soběstačnosti ČR, stejně jako v případě SR, proto „jestli chceme, aby Česko bylo energeticky soběstačné a nedostalo se do situace Slovenska, které je v podstatě dovozcem elektrické energie“ (Drobil 2010b), pak se „bez jaderné energie a dostavby JE Temelín neobejdeme“ (Tošovský 2009b).

V neposlední řadě je energie z jaderných elektráren považována za „jeden z nejefektivnějších zdrojů“ (Drobil 2010a; Dusík 2009) a stabilní zdroj energie, který „se dodává do sítě dlouhodobě, stabilně, a ne jako u některých obnovitelných zdrojů, když zrovna fouká – jako u větrných – nebo když zrovna svítí sluníčko“ (Kuba 2012b, ale také Bízková 2010a). Podíl jaderné energie by se v českém energetickém mixu měl proto i nadále spíše zvyšovat, zejména v souvislosti s možným rozhodnutím vlády ČR postupně utlumit těžbu a spotřebu uhlí, které se na výrobě elektřiny podílí téměř 60%. To potvrdil například Martin Kocourek, kdy „v našem energetickém mixu jádro opravdu musí hrát do budoucna dominantnější roli, protože elektrárny vyrábějící elektřinu z uhlí, jsou díky ekologické legislativě čím dál dražší a budou se muset odstavovat...“ (Kocourek 2011b, dále také Klaus 2012a, nebo Tošovský 2010).

Podobnou obhajobu výstavby JE Temelín najdeme i ve vyjádření současného ministra průmyslu a obchodu Martina Kuby, kdy výroba jaderné energie je „pro nás jediným krokem, jak snižovat podíl uhlí v české energetice“ (Kuba 2012c), proto „je důležité se v této chvíli věnovat dostavbě JE Temelín“ (Kuba 2011b). Ale také vládního zmocněnce pro dostavbu Temelína Václava Bartušky, podle kterého ČR buduje Temelín pro pokrytí vlastní domácí potřeby, protože „musíme nahradit některé uhelné elektrárny novými zdroji a jadernou energii vidíme jako spolehlivý, dlouhodobý zdroj energie“ (Bartuška 2011a).

Naopak prodlužování a oddalování termínu výstavby jaderných bloků jaderné elektrárny Temelín patří podle dokumentu s názvem *Východiska ke koncepci surovinové a energetické bezpečnosti České republiky* mezi „potenciální hrozby zajištění energetické bezpečnosti“ (MPO 2011: 23). Jako návrh řešení dokument uvádí například „neoddalovat výstavbu dvou jaderných bloků v JE Temelín“ (MPO 2011: 23, ale také MPO 2012a: 16).

Rozšíření stávající jaderné elektrárny Temelín o další dva reaktory by pak mělo přinést vyšší podíl výroby elektřiny z jaderné energie, protože „výroba elektřiny z jaderné energetiky je v podstatě nejlevnější elektřinou...“ (Kocourek 2010a, ale také MPO 2010) a „my potřebujeme elektřinu. Jsem přesvědčen o tom, že by se podíl elektřiny z [...] atomu měl zvýšit...“ (Bartuška 2011b). Podle *Aktualizované Státní energetické koncepce České republiky* z července 2012 by ze současných 30% „měl podíl jaderné energetiky na výrobě elektřiny stoupnout nad 50%“ (MPO 2012b: 31, ale také Kuba 2012d).

Druhé intenzivně diskutované téma v rámci výčtu bezpečnostních aspektů výstavby JE Temelín je bezpečnost jaderných elektráren a s ní spojený požadavek na splnění bezpečnostních standardů ze strany všech tří zahraničních uchazečů. Podle Václava Bartušky bezpečnost nabízeného reaktoru byla základní podmínkou pro všechny firmy, které se chtěly ucházet o tendr na výstavbu JE Temelín. To znamená, že všichni tři uchazeči musí splňovat to, „čemu se říká evropské bezpečnostní požadavky nebo European Authority Requirements“ (Bartuška 2010a, dále Kuba 2012e). Zároveň podle Dany Drábové „stanovíme podmínky z hlediska bezpečnosti pro nové bloky a budeme dohlížet a chránit ten veřejný zájem tak, aby ta vysoká úroveň jaderné bezpečnosti, byla pokud možno ještě zlepšena“ (Drábová 2009).

Bezpečnost provozu českých jaderných elektráren jako hlavní prioritu vlády ČR potvrdil i současný premiér Petr Nečas, kdy „pro vládu ČR je bezpečnost provozu jaderných

elektráren prvořadou prioritou a výrazem zodpovědnosti nejen vůči vlastním občanům, ale i našim sousedům a přátelům“ (Nečas 2011a, ale také Nečas 2011b; Drábová 2012). Stejně se vyjádřil i bývalý ministr zahraničních věcí Jan Kohout, „v zájmu naší odpovědnosti vůči vlastním občanům je, aby Temelín byl tak bezpečný, jak jen to je možné“ (Kohout 2010).

Světovou důvěru v bezpečnost jaderných elektráren negativně ovlivnila jaderná havárie jaderné elektrárny v japonské Fukušimě na začátku března 2011. Nicméně v České republice se projaderná pozice nezměnila ani po událostech ve Fukušimě, neboť „nejsou absolutně žádné důvody k jakémukoliv znepokojení, a to jak z hlediska případného ohrožení jadernou havárií v Japonsku, ale už vůbec ne z hlediska chodu českých jaderných elektráren“, který je chodem „standardním, bezpečným...“ (Nečas 2011c). Zároveň české jaderné elektrárny „prošly všemi zátěžovými testy, které nám Evropská unie uložila“ (Kuba 2012e). Na bezpečnost českých jaderných elektráren i v případě zemětřesení upozornila také Dana Drábová, kdy „naše elektrárny jsou projektovány tak, aby vydržely zemětřesení, které je pro Evropu za posledních několik tisíc let obvyklé“ (Drábová 2011a, 2011b).

Podle českého prezidenta Václava Klause nebyla katastrofa v japonské Fukušimě „katastrofou jadernou, ale přírodní, což je třeba znovu a znovu opakovat“ (Klaus 2012, 2011a). Zároveň Klaus zdůraznil, že je omylem „používat přírodní katastrofu ve Fukušimě jako argument proti jaderným elektrárnám za situace, kdy v řadě zemí nemohou být tyto elektrárny nahrazeny jiným stabilním zdrojem“ (Klaus 2012), proto „radši jeden Temelín než tisíce či desetitisíce solárních panelů nebo obrovských vrtulí hyzdících každý koutek naší krásné země“ (Klaus 2011b). Podobně odmítl vliv nehody japonské elektrárny jako možné riziko pro rozvoj jaderné energetiky ve střední Evropě i současný ministr životního prostředí Tomáš Chalupa, který zároveň uvedl, že „ani nehoda v Japonsku nemůže změnit náš záměr i nadále využívat moderní jadernou energetiku a dostavět elektrárnu Temelín“ (Chalupa 2011, ale také Nečas 2012a nebo Drábová 2011c).

V diskuzi o bezpečnostních aspektech výstavby jaderné elektrárny Temelín reprezentuje třetí hlavní téma kombinaci politicko-bezpečnostních prvků zaměřených na pozici a posílení bezpečnostní role vlády ČR v rozhodování o tendru. Argumentem podporujícím intenzivnější zapojení české vlády do tendru je jednak skutečnost, že vláda se ve svém Programovém prohlášení, ale i Koaliční smlouvě mj. zavázala k podpoře výstavby nových jaderných bloků v Temelíně, kdy například „Vláda bude podporovat (Koalice podporuje) výstavbu nových bloků jaderné elektrárny Temelín a modernizaci jaderné elektrárny Dukovany v rámci vyváženého energetického mixu“ (Vláda 2010: 37; Vláda 2012: 34). Zároveň ve společnosti ČEZ, která vyhlásila tendr na výstavbu JE Temelín, český stát vlastní 70% podíl.

Nicméně prvotní reflexe české politiky v roce 2009 byla založena spíše na předpokladu, podle kterého by vláda do projektu společnosti ČEZ neměla příliš zasahovat, ale „já jsem vysvětloval jak české vládě a politikům, tak ČEZu, že jaderný tendr je příliš, příliš obří na to, aby mohl ujít pozornosti okolních států, že bude pod obrovským drobnohledem jak těch tří uchazečů, tak i dalších zemí“ (Bartuška 2010a). Proto je nemyslitelné a „nikdo by nikdy nepochopil, kdyby do toho vláda nechtěla zasahovat a kdyby to nechala jen na samotné firmě ČEZ“ (Bartuška 2009, 2011c). Podobně podle bývalého ministra zahraničních věcí Jana Kohouta nelze na zakázku pohlížet jen čistě technickým pohledem, protože „všude ve světě souvisí atomové elektrárny s bezpečnostními a strategickými zájmy daného státu. Všude se proto vlády snaží do těch projektů nějak vkládat“ (Kohout 2009a). Bývalý ministr financí Eduard

Janota pak v této souvislosti upozornil, že „Vláda jasně stanoví parametry tendru. Významnou roli budou hrát samozřejmě bezpečnostní a strategické zájmy (Janota 2009).

Pozici vlády k tendru explicitně charakterizoval Petr Nečas, který zdůraznil, že se jedná o zásadní bezpečnostní a strategickou otázku tohoto státu a tu „nemůže zodpovídat orgán té nebo oné – z právního hlediska soukromé – firmy, byť je tam majoritní účast státu“ (Nečas 2010a), protože „je to nesmírně závažná věc, ten tendr s sebou nese značná bezpečnostní, ekonomická a zahraničněpolitická rizika“ (Nečas 2010b). Tuto pozici potvrdil i současný ministr financí Miroslav Kalousek, když zopakoval, že to „bude nejzávažnější strategická investice na příští desetiletí a rozhodnout o tom může jedině vláda. V otevřeném tendru se zvážením všech ekonomických, politických a bezpečnostních rizik. Samotný ČEZ nemůže rozhodovat o zahraniční politice tohoto státu“ (Kalousek 2011b). Podle Nečase to bude právě vláda, „potažmo zástupci vlády ČR v příslušném orgánu čili dozorčí radě, kdo bude rozhodovat o tom, jaká bude časová lhůta budování, odklad či neodklad“ (Nečas 2010b, 2010c). Zároveň Bartuška zdůraznil, že vláda ČR jako poslední instance „potvrdí nebo nepotvrdí výběr ČEZ“ (Bartuška 2010b). Stejně tak ovšem může nastat situace, že nebude vybrán žádný z uchazečů, protože „máme obrovskou výhodu v tom, že nepotřebujeme nutně ty bloky dostavět, ... proto v roce 2013, kdy má padnout rozhodnutí vlády nebo ČEZ posléze ratifikovaném vládou, můžeme říct všem ne, že nebudeme stavět“ (Bartuška 2011d).

3.2 Zahraničněpolitický rozměr veřejného tendru na dostavbu JE Temelín

Stejně jako první, také druhý tematický vzorec, zaměřený na diskuzi o zahraničněpolitickém rozměru dostavby JE Temelín zahrnuje skupinu hlavních témat a řadu dílčích otázek. První téma se zabývá jak aktivitami a zájmy samotných zahraničních společností ve snaze o získání zakázky, tak se věnuje setkávání českých politických činitelů s politickými představiteli USA, Ruska a Francie a jejich „lobbování“ za vlastní národní společnosti. Druhé téma odkazuje na zahraničněpolitické vztahy ČR se sousedními státy, zejména Německem a Rakouskem, které dlouhodobě vyvíjí tlak proti Temelínu a jeho dostavbě. A konečně třetím hlavním tématem je obhajoba dostavby JE Temelín a významu jaderné energie ze strany politických představitelů ČR v rámci Evropské unie. Zároveň se v těchto tématech druhý tematický vzorec doplňuje s předchozím, zejména v otázce energetické bezpečnosti, což je patné mj. na příkladu diskuze o možném nežádoucím zvýšení energetické závislosti České republiky v případě vítězství rusko-českého konsorcia v tendru na dostavbu JE Temelín.

Jak bylo výše zmíněno, ve snaze o získání veřejné zakázky na vybudování třetího a čtvrtého bloku v JE Temelín zaslali začátkem července 2012 tři zahraniční dodavatelé z Ruské federace, Francie a Spojených států své nabídky společnosti ČEZ. Význam tendru a jeho zahraničněpolitický rozměr nejlépe vystihl Bartuška, podle kterého „jde o největší tendr v historii naší země, (který) nepochybně také změní to, jak jsme vnímáni ve světě, v jakých aliancích chceme být viděni. Je to souboj USA, Ruska a Francie“ (Bartuška 2010b).

V souvislosti s plánem společnosti ČEZ na dostavbu JE Temelín, vláda ČR jasně zdůraznila, že tendr bude transparentní a všichni uchazeči mají stejné šance, kdy například, „my jsme jasně deklarovali, že máme zájem na tom, aby proběhl otevřený, transparentní a férový tendr, abychom obdrželi 3 kvalitní nabídky a nejlepší nechť vyhraje“ (Nečas 2011d, 2011e, nebo Kuba 2012f), ale také, „abych to uzavřela, nemáme favorita...“ (Drábová 2010a, ale

i Bartuška 2011d). Nicméně na začátku vyhlášení tendru navrhoval Bartuška vyřazení ruské firmy z tendru, kdy „byl jsem ten, kdo chtěl Rusy vyloučit z tendru“ (Bartuška 2011d). Své stanovisko ovšem Bartuška později změnil, „naším záměrem není kohokoliv vyloučit, tím bychom si škodili sami sobě...“ (Bartuška 2010b, 2011d). Podobně uvažoval i Janota, který jako možné opatření, jež mělo zabránit případnému vítězství ruských firem, navrhl, aby „stát dal v prvním kole jasné mantinely včetně bezpečnosti a strategických zájmů. Zabráni tak, aby se některé firmy dostaly do dalšího kola, kde už by rozhodovala cena“ (Janota 2009).

Zároveň od počátku přitahuje tendr velkou pozornost jak samotných zahraničních dodavatelů, kdy „se vidáme pravidelně, ať už v Praze, Pittsburghu, Moskvě nebo Paříži. (...) Pokud jsme měli donedávna tři velmi vážné uchazeče, tak nyní, po Fukušimě, máme tři velmi zoufalé uchazeče“ (Bartuška 2011c, 2011d). Tak se o dostavbu JE Temelín intenzivně zajímají političtí představitelé ze zemí, jejichž společnosti se o zakázku ucházejí a aktivně své domácí firmy podporují, protože „z hlediska strategického i objemu peněz se jedná o zásadní zakázku. Čili ty zájmy tady budou silné a lobbying už začal. Zatím tady byly dvě návštěvy – vicepremiéra Žukova a viceprezidenta Bidena“ (Kohout 2009). Zájem nejvyšších politických představitelů Ruska, USA a Francie o tendr potvrdil i Bartuška, kdy například „V Praze byl prezident Obama, který lobbboval za Westinghouse, byl tu ruský prezident Medveděv, který lobbboval za Rosatom. Já předpokládám, že prezident Sarkozy zmíní Arevu, až se setká s našim premiérem“ (Bartuška 2011d). Pro Petra Nečase je logické, že „všichni 3 uchazeči (...) mají podporu svých vlád. Je to standardní, očekávatelné“ (Nečas 2011d).

Podle prozkoumaných dokumentů a projevů je ze všech tří zahraničních dodavatelů největší pozornost věnována Ruské federaci resp. její společnosti Atomstrojexport. Zatímco čeští politici byli ve svém hodnocení francouzské Arevy a americké společnosti Westinghouse spíše zdrženliví, v případě účasti ruské firmy v tendru je česká politická scéna rozdělena na dva rozdílné tábory.

Na jedné straně v českém politickém diskurzu panuje obava, že v případě vítězství ruské společnosti se zvýší energetická závislost ČR a sníží možnost diverzifikace, kdy „v naší zemi máme 100 % bloků ruského designu, 100 % paliva z Ruska, považují diverzifikaci za logickou a nutnou“ (Bartuška 2010b), proto si „myslím, že další reaktory by neměly být z Ruska“ (Bartuška 2010c). Hrozba další závislosti České republiky na Ruské federaci je argumentem ke zvážení případného výběru rusko-českého konsorcia v tendru i pro současného ministra zahraničí Karla Schwarzenberga, protože „bych byl nerad, kdybychom se dostali do vlivu příliš velikého jednoho státu. Nesmíme zapomenout, že tedy už co se týká plynu, jsme ve veliké závislosti u Ruské federace. Já mám nerad, když jeden stát má přílišný vliv na nás“ (Schwarzenberg 2011a). Ale také pro bývalého ministra životního prostředí Ladislava Mika, kdy „my bysme vyměnili závislost na Rusku přes plyn za závislost na Rusku přes uran. Nevím, jestli to je to řešení, které nás vyvede z toho bludného kruhu ven“ (Miko 2009, podobně Kocourek 2010b). V neposlední řadě se proti případnému vítězství česko-ruského konsorcia vyjádřil také Eduard Janota, podle kterého „vítězství (česko-ruského konsorcia) může být nežádoucí kvůli energetické bezpečnosti a příliš velké závislosti na jedné zemi“ (Janota 2009).

Na druhou stranu Václav Klaus označil obavy a argumenty proti výběru rusko-českého konsorcia za iracionální a neopodstatněné, kdy „Já naprosto nechápu, proč bych se v této věci měl bát ruské firmy víc než jakékoliv jiné. To je přežitěk, ukázka neschopnosti myslet

racionálně...“, protože „já jako občan a ekonom se bojím k-a-ž-d-é velké firmy, ať přichází z kterékoliv části světa“ (Klaus 2010). Zároveň Václav Klaus nepřímo podpořil vítězství rusko-českého konsorcia, když vyzdvihl přednosti ruské nabídky, ve které „vidím pozitivní aspekty“, neboť „z těch tří nabídek pravděpodobně nabízí relativně nejvyšší podíl možnosti podílení se českých firem na subdodávkách...“ (Klaus 2011c, 2011d).

Vedle tří zahraničních zájemců o veřejnou zakázku se o dostavbu jaderné elektrárny Temelín zajímají také političtí představitelé Rakouska a SRN, kde téma JE Temelín vyvolává silné obavy a negativní reakce. Problematika JE Temelín tak představuje jedno z velmi často diskutovaných témat při jednáních mezi politickými představiteli ČR a jejich protějšky z Rakouska a Německa. Zároveň podle vládního pracovního dokumentu s názvem *Analýza slabých míst výstavby 3. a 4. bloku jaderné elektrárny Temelín* z října 2011 může negativní postoj části politiků a některých neziskových organizací v Rakousku a Německu částečně zkomplikovat dostavbu JE Temelín, kdy: „Stoupá také riziko ovlivnění celkové federální politiky (v Rakousku i Německu) pod tlakem ostře protijaderně se profilujících spolkových zemí (Horní Rakousko, Dolní Rakousko, Bavorsko...). Dalším rizikem jsou předvolební kampaně ve zmíněných zemích, které dávají prostor k ostré a někdy až populistické profilaci některých politiků. Situace se tak může zkomplikovat v případě vítězství nebo silného posílení politických stran s jasnou protijadernou profilací a rétorikou“ (Vláda ČR 2011).

Určité riziko, zejména ze strany Rakouska při realizaci výstavby dvou nových bloků JE Temelín, připustil i Karel Schwarzenberg, protože: „Dnes zase se probudilo silné hnutí v Rakousku proti jaderným elektrárnám, rakouský parlament vyzývá vládu (...), aby podnikaly, co je možné, proti jaderným elektrárnám. To bude jistá potíž, to je naprostá pravda“ (Schwarzenberg 2011b). Nicméně jak zdůraznil Karel Schwarzenberg, ale i Václav Bartuška, o dostavbě JE Temelín se „nebude rozhodovat v Bruselu, v Berlíně nebo ve Vídni, ale konečné rozhodnutí o Temelínu padne v Praze“ (Bartuška 2011c), protože „rozhodnutí spočívá na české vládě“ (Schwarzenberg 2010b).

Pozici ČR ve vztahu k Německu asi nejlépe vyjádřil český premiér Petr Nečas, když prohlásil, že „Česká republika plně respektuje rozhodnutí svého souseda, SRN, odstoupit od jaderné energetiky, na druhé straně očekáváme stejný respekt vůči českému rozhodnutí pokračovat v programu jaderné energetiky“ (Nečas 2011a). Zároveň k tomu předseda české vlády dodal: „Chceme v této věci transparentní a čitelnou politiku a to byl i důvod, že jsem paní spolkové kancléřce nabídl možnost uspořádat v Německu veřejnou diskusi k projektu dostavby JE Temelín,“ protože „my skutečně nemáme co skrývat“ (Nečas 2011a).

Stejný postoj ČR zopakoval Petr Nečas také při setkání s rakouským prezidentem Heinzem Fischerem v březnu 2011, kdy řekl: „Nemáme žádný důvod tajit jakékoliv informace. Jsme připraveni všechny důležité informace rakouské straně sdělovat“ (Nečas 2011b). Podobně k toleranci rozdílných přístupů ČR a Rakouska k jaderné energetice vyzval i Jan Kohout s tím, že „respektujeme jejich neatomovou energetickou politiku, ale vyžadujeme respekt pro naši opci“ (Kohout 2009b).

V neposlední řadě se otázka JE Temelín v rámci druhého tematického vzorce objevuje poměrně často také ve spojitosti s tématem zaměřeným na prosazování významu jaderné energie ze strany ČR na půdě Evropské unie. Jedním z hlavních argumentů pro dostavbu JE Temelín a další využívání jaderné energie ve vztahu k EU je skutečnost, že „z hlediska ochrany klimatu se jedná o čistý zdroj energie“ (Bizková 2010b). Zároveň platí, že: „Dostavba dalších

jaderných bloků není jen otázkou českého rozhodování“ (Nečas 2012a), protože „jádro je v podstatě jedinou z racionálních cest, která (...) snižuje ať už emise CO₂, což je řekněme cíl EU...“ (Kuba 2012c); a „Pokud bychom měli snížit do roku 2050 emise skleníkových plynů na 20% oproti výchozímu stavu, jádro je logickým základem“ (Kuba 2011a).

Dále ČR při obhajobě jaderné energie respektive při prosazování významu a důležitosti dostavby JE Temelín argumentuje právem států EU rozhodovat si o složení vlastního energetického mixu; toto právo zaručuje Lisabonská smlouva. V této souvislosti ovšem současný ministr průmyslu a obchodu Martin Kuba upozornil na skutečnost, že Evropská komise v poslední době intenzivně zvažuje možnost ovlivňovat také energetický mix členských států, kdy: „Že to někdo v Bruselu zřejmě vymyslel, tak to zřejmě pravda bude, protože komisař pro energetiku pan Oettinger to skutečně takto reprodukoval“ (Kuba 2012d). Ovšem – jak řekl Kuba: „Pro mě je to jeden z nápadů velmi nesmyslných. Každý stát má úplně jiné ty energetické zdroje. A myslím si, že řada těch nápadů, které má EU v oblasti energetiky, jsou tak zatěžující pro ty veřejné rozpočty, že já s tímto nápadem prostě souhlasit nemohu“ (Kuba 2012d). Václav Klaus v této souvislosti dokonce naznačil možnost vystoupení ČR z EU: „Když jsem řekl, že doufáme, že kvůli dnes se rodící agresivní politice EU proti jaderné energetice nebude Česká republika vytlačována z EU, namítal, že nás nikdo nevyhání. Replikoval jsem, že nemluví o vyhánění, neboť bychom vystoupili sami“ (Klaus 2011a).

3.3 Charakteristika ekonomických a technologických kritérií veřejné zakázky

Třetí a čtvrtý tematický vzorec, odkazující na charakteristiku ekonomických kritérií veřejné zakázky, respektive na hlavní technologická kritéria výběru uchazeče, v sobě zahrnuje řadu témat, která na sebe navazují a vzájemně se prolínají. Z tohoto důvodu zařadil autor oba tematické vzorce pouze do jednoho oddílu článku. Zároveň, jak vyplývá z prozkoumaných dokumentů a projevů, řada témat třetího a čtvrtého tematického vzorce se v diskurzu doplňuje s tématy předchozích dvou tematických vzorců, zejména soustředěním své pozornosti na tři zahraniční uchazeče o tendr a analýzou hlavních kritérií veřejné zakázky.

Kromě bezpečnosti, jsou základními kritérii výběru uchazeče především ekonomické a technologické aspekty, kdy například Nečas sdělil: „Informoval jsem pana premiéra Francois Fillona, že hlavním kritériem bude cena, sdílení technologií a spolupráce českých firem. Důležitá bude také schopnost dodržet rozpočtový a časový plán výstavby“ (Nečas 2012b). To potvrdil například Bartuška: „My to říkáme stále dokola, cena, transfer technologií a know-how a podíl českých firem, to jsou základní tři podmínky“ (Bartuška 2010b, 2012); stejně tak i Martin Kuba: „Samozřejmě že chceme, aby uchazeči prokázali, že zvládnou postavit bezpečnou elektrárnu ve stanoveném čase a s dohodnutým rozpočtem. Podmínky spolupráce musejí být nastaveny tak, aby ke zpoždění ani překračování nákladů nedocházelo“ (Kuba 2012e).

První, v českém diskurzu velmi často zmiňované kritérium jsou plánované náklady na výstavbu dvou jaderných reaktorů JE Temelín, respektive celková cena, za kterou jsou jednotliví uchazeči schopni zakázku realizovat. Náklady veřejného tendru vzejdou z cenové nabídky předložené zahraničními dodavateli, „kterou se dozvíme v příštím létě“ (Bartuška 2011b). V tomto ohledu Bartuška opakovaně zdůraznil, že všichni tři uchazeči by měli přijít s takovou cenovou nabídkou, která bude pro ČEZ zajímavá, neboť „tendr na dostavbu JE Temelín

je nyní jediný na světě... Ať sami posoudí, jakou cenu chtějí nabídnout a k čemu se budou chtít zavázat“ (Bartuška 2011e, 2011d). Podobně pro Martina Kubu je pouze na dodavatelích, aby předložili „nabídku takovou, aby byla akceptovatelná pro společnost ČEZ a českou vládu (Kuba 2011b).

Předběžné odhady nákladů dostavby JE Temelín se pohybují v cenové relaci od 150 po 300 miliard Kč a výše¹¹, což „jen pro srovnání je částka na úrovni poloviny státního rozpočtu“ (Janota 2009). Tyto rozdílné předpoklady vychází mj. z různých referenčních cen za jeden reaktor, kdy „zhruba při dnešních referenčních cenách ve světě vás jeden reaktor vyjde zhruba mezi 50 a 150 miliardami korun. Ale to je opravdu hodně velký rozkmit“ (Bartuška 2010a). Vedle pořizovací ceny je důležitá také cena provozní, protože: „Ty reaktory jsou plánované na 60 let a potom samozřejmě délka odstávek během provozu, (...) to všechno bude hrát roli a to všechno se promítne do nějaké finální ceny, která bude souhrnem jak ceny pořizovací, tak i ceny provozní“ (Bartuška 2010a, ale také Kuba 2012d). Na druhou stranu Karel Schwarzenberg upozornil, že pouze cena by neměla být hlavním kritériem, protože „při velestavbě, která má ohromné dopady na ekonomiku a která bude mít zahraničněpolitický dopad... Vláda musí vzít v potaz všechny aspekty, vláda se nesmí dívat pouze na provozní nebo investiční stránku věci...“ (Schwarzenberg 2011c).

V rámci debaty o celkových předpokládaných nákladech je intenzivně řešena také otázka způsobu financování výstavby třetího a čtvrtého bloku JE Temelín a její vliv na budoucí cenu elektřiny. Podle Miroslava Kalouska může ČEZ financovat dostavbu JE Temelín z vlastních finančních zdrojů, kdy: „Ptáme-li se, jestli je ČEZ schopen Temelín zaplatit ze svých vlastních prostředků, tak odpovídám, že je schopen zaplatit ze své vlastní dluhové služby“, přestože „rozhodně nemá k dispozici takovou likviditu. Má ale dostatečný potenciál získat na tu dostavbu úvěry nebo vydat dluhopisy“ (Kalousek 2011a, ale i Janota 2010). Současný ministr průmyslu a obchodu Martin Kuba pak v této souvislosti připomněl potřebu dobře nastavit ekonomické fungování dvou nových bloků JE Temelín, proto naopak existuje varianta, že „společnost ČEZ bude hledat strategického partnera pro celou investici“ (Kuba 2012g, 2012d). Zároveň navrhl možnost fixních výkupních cen elektřiny, kdy zaznělo: „Umím si představit pevně danou cenu, kdy stát doplácí ztrátu z provozu jaderné elektrárny a naopak ČEZ vrací státu příjmy nad tuto hranici, když je elektřina na burzách dražší“ (Kuba 2012e, ale i Dusík 2010).

Naopak v případě, že nabídnutá cena bude příliš vysoká, může Česká republika zakázku zrušit, neboť: „Je poměrně známá cena v tisících eurech za kilowatt, i stanovy výkonu, které ještě dává nějaký smysl tu elektrárnu stavět a vyplatí se během příštích desetiletí“ (Bartuška 2011d), proto „pokud by tahle ta cena byla překročena v těch nabídkách, tak nemá smysl o tom hovořit“ (Bartuška 2011d).

Vedle problematiky finanční únosnosti a cenové návratnosti představuje v českém politickém diskurzu další opakovaně zmiňovanou otázku ekonomická výhodnost a přínos veřejného tendru. Ekonomická pozitiva, která vláda ČR od dostavby JE Temelín očekává, asi nejlépe shrnul Martin Kuba: „... tato obrovská státní investice realizovaná společností ČEZ musí být impulsem pro českou ekonomiku. To znamená přinášet pracovní příležitosti pro české firmy, pro české dodavatele“ (Kuba 2011b; podobně Fischer 2010), neboť „nechci, aby ČEZ utratil obrovské peníze, které by odplynuly kamsi za hranice...“ (Kuba 2011a). Proto je důležité, aby investice do výstavby dvou nových bloků JE Temelín s sebou přinesla nejen práci českým

firmám a nová pracovní místa, ale i „podporu dobudování dopravní infrastruktury v Jihočeském kraji“ (Kuba 2011c).

S otázkou potenciálního přínosu dostavby dvou nových bloků jaderné elektrárny Temelín pro českou ekonomiku je bezprostředně spjato druhé intenzivně diskutované kritérium, a to účast českých firem při realizaci veřejné zakázky. Přestože toto kritérium není oficiálně uvedeno v zadávací dokumentaci, čeští politici věnují jeho naplnění velkou pozornost, kdy například, „máme zájem, aby byly zapojeny české firmy, na to jsem také upozornil pana prezidenta Obamu...“ (Nečas 2011d, ale i Kuba 2011c). Význam, jaký političtí představitelé České republiky přikládají přímému zapojení českých společností při dostavbě jaderné elektrárny Temelín, explicitně vyjádřil současný ministr průmyslu a obchodu Martin Kuba, kdy: „Podmínka v tendru definována není, ale já jako ministr českého průmyslu budu samozřejmě nahlas říkat, že chci, aby procento spolupracujících firem bylo co nejvyšší. Budu se snažit nutit potencionální zájemce, aby pustili naše firmy do svých zahraničních projektů. Nepodepisujte memoranda, ale prakticky dokažte, že máte o naše podniky zájem. To je můj vzkaz a přirozený požadavek“ (Kuba 2012h).

Naproti tomu Bartuška se k účasti českých podnikatelských subjektů na výstavbě dvou nových bloků JE Temelín staví spíše skepticky a deklarovanému 70% podílu zapojení českých firem na veřejné zakázce, který slibují jednotliví dodavatelé, příliš nevěří: „... myslím si, že bude opravdu velký výkon pro český průmysl, když získá nějaké výrazné procento té zakázky...“ (Bartuška 2010a), neboť „všichni dodavatelé slibují něco, co mohou kdykoli vzít zpátky v případě svého vítězství“ (Bartuška 2010a). Bartuška opakovaně zmínil případ Škody JS, kterou „koupili Rusové před 7 lety; za těch 7 let nedostala nikdy ani jednu zakázku do Ruska. (...) takže, prosím, všechny tyhle sliby berte hodně, hodně opatrně“ (Bartuška 2011b). Zároveň upozornil na skutečnost, že ČR nemůže požadovat procento podílu českých firem vítězného návrhu, protože: „Pokud byste zvýhodnila jednu zemi, Českou republiku, tak je nepochybné, že by vám ten tendr potom napadli u evropských úřadů (...) ti neúspěšní uchazeči. (...) Takže proto vymínit si legálně podíl českých firem do stavby Temelína nelze...“ (Bartuška 2010a).

Kromě ekonomických aspektů a kritérií je tendr založen také na technologické stránce nabídky, která je spojena s výběrem jaderného reaktoru. Jednotliví uchazeči nabídli vlastní jaderné reaktory s rozdílným instalovaným výkonem.¹² Nicméně podle ředitelky Státního úřadu pro jadernou bezpečnost Dany Drábové „všechny ty tři projekty jsou reaktory třetí, spíše ‚třiapůlté‘ generace“ (Drábová 2010a) a zároveň „všichni ty tři uchazeči, kteří jsou v tendru o Temelín III., IV., tak už bloky, které nabízejí, někde staví. To znamená, u nás už se první svého druhu stavět s největší pravděpodobností nebude. To snižuje ta rizika, ale neeliminuje“ (Drábová 2010b).

Václav Bartuška v této souvislosti zdůraznil nezbytnost začlenění nových jaderných reaktorů do stávajícího systému, když řekl, „těžko si můžu představit, že by ČEZ chtěl tedy mít najednou tři nové technologie“ (Bartuška 2010b). Zároveň připomněl problémy spojené s výstavbou prvního a druhého bloku JE Temelín a částečně zpochybnil možnost spolupráce americké společnosti Westinghouse s česko-ruským konsorciem na dostavbě JE Temelín, neboť: „Tady existuje noční můra jménem Temelín I a II – míchání dvou různých technologií, americké a sovětské, a dvou různých typů mentalit. Myslím, že po takové zkušenosti by někdo chtěl znovu zkusit nějaký kompromis“ (Bartuška 2010b).

S volbou nového reaktoru pro jadernou elektrárnu Temelín je pak velmi úzce spojen požadavek na předání technologií a know-how k jeho provozování ze strany konečného vítěze tendru. Zároveň transfer know-how „čili abychom byli schopni velkou část té elektrárny provozovat sami...“ (Bartuška 2011d) představuje jedno z dalších hlavních kritérií veřejné zakázky. Pro Václava Bartušku je klíčové, aby znalost reaktoru zůstala v této zemi, tedy znalost toho, „jak reaktor provozovat, vylepšovat a také toho, co se v něm odehrává. Vlastně už nejde jen o oblíbený termín know-how, klíčové je know-why – proč ten reaktor takto funguje. (...) Je cenné, když nemusíte kvůli každé opravě volat do Moskvy, Paříže či Washingtonu...“ (Bartuška 2011f). Naopak neochota zahraničních dodavatelů předat společnosti ČEZ know-how může v krajním případě vést až k ukončení veřejného tendru, kdy „pokud nebudou ochotni k transferu know-how, tak do toho postě nepůjdeme“ (Bartuška 2011d).

V neposlední řadě každý z uchazečů o veřejnou zakázku respektive konečný vítěz tendru musí před podpisem smlouvy v roce 2013 dokázat spuštění nejméně jednoho funkčního reaktoru, kdy „pokud někoho vybereme, podpis smlouvy by měl následovat až poté, co bude referenční stavba dokončena. Můžeme říct – chceme vidět spuštěný, funkční, provozuschopný blok“ (Bartuška 2011f). Zároveň všichni tři uchazeči budou muset „přesvědčit inženýry v ČEZu, že jsou schopni postavit v reálném čase za peníze, které budou ve smlouvě dva bloky v Temelíně. Pak se musíme bavit o financování toho všeho“ (Bartuška 2011d). Nicméně, „zatím mne žádný z uchazečů nepřesvědčil, že je schopen postavit Temelín 3 a 4 včas a za peníze, které budou ve smlouvě“ (Bartuška 2011c), protože „upřímně řečeno, všichni tři mají své problémy a potíže“ (Bartuška 2011d). Dana Drábová také upozornila na skutečnost, že v případě dostavby JE Temelín existuje reálné „riziko prodloužení a prodražení“ (Drábová 2010b).

4. Dynamika vývoje českého veřejného diskurzu o dostavbě JE Temelín

Předchozí část, zkoumaná pomocí tematické analýzy, odhalila existenci klíčových témat v rámci jednotlivých tematických vzorců a jejich interpretaci ze strany českých politických představitelů s cílem odpovědět na první dvě dílčí výzkumné otázky. Pro poslední dvě dílčí výzkumné otázky, tj. otázku číslo 3 a otázku číslo 4 byla použita metoda obsahové analýzy: 3) *Která hlavní témata se ve vztahu k dostavbě JE Temelín objevovala v českém veřejném diskurzu nejčastěji?* 4) *Jaká byla dynamika veřejného diskurzu o dostavbě JE Temelín v českém prostředí s ohledem na mezinárodní kontext?*

Výsledná analýza je založena na kontextuální analýze zvolených časových období, rozdělených po šestiměsíčních intervalech, na pozadí zásadních politických témat vztažených ke stejným časovým obdobím. Jednotlivá klíčová slova byla odvozena z předchozí analýzy čtyř tematických vzorců českého diskurzu o dostavbě JE Temelín. Následně byla na Ústavu mezinárodních vztahů zadána rešerše na vybraná klíčová slova, která byla zpracovaná z neutrálního českého zpravodajského zdroje – z České tiskové kanceláře. Celkem se jedná o 735 stran rešerší rozdělených podle jednotlivých klíčových slov, které zachycuje následující tabulka č. 5.

Tabulka č. 5: Vývoj českého veřejného diskurzu o JE Temelín

Klíčové slovo	Vyhledávané formy	Srpen 2009 – leden 2010 (131 stran)	Únor–červenec 2010 (76 stran)	Srpen 2010 – leden 2011 (95 stran)	Únor–červenec 2011 (146 stran)	Srpen 2011 – leden 2012 (164 stran)	Únor–červenec 2012 (123 stran)
Bezpečnost	Bezpečnost	99	31	111	195	151	92
	Bezpečn-	30	5	40	92	53	72
	Celkem	129	36	151	287	204	164
Rusko	Rusk-	219	84	87	35	338	185
	Rušť-	0	3	2	2	3	2
	Celkem	219	87	89	37	341	187
USA	USA	21	28	29	5	30	14
	Ameri-	134	56	56	15	102	83
	Celkem	155	84	85	20	132	97
Francie	Franc-	4	10	4	24	12	22
	Francouz-	27	35	51	50	67	79
	Celkem	31	45	55	74	79	101
Ekonomika	Ekonomik-	54	59	52	16	33	25
	Ekonom-	123	54	35	13	67	90
	Celkem	167	113	87	29	100	115
Technologie	Technologie	28	21	29	25	58	18
	Technolog-	23	23	38	26	59	21
	Celkem	51	44	67	51	117	39

Zdroj: Sestaveno autorem podle Hynek a Střítecký 2010a: 21.

Období srpen 2009 až leden 2010 bylo z pohledu otázky dostavby JE Temelín klíčovým, neboť začátkem srpna 2009 došlo k vyhlášení veřejného tendru na výstavbu třetího a čtvrtého bloku v JE Temelín, s případnou opcí na další jaderné reaktory v ČR a v zahraničí. Zároveň bylo toto období rámováno sekuritizací tématu aktivit a účasti ruských firem ve veřejném tendru, která s různou intenzitou pokračovala i v následujících obdobích, kdy vítězství konsorcia vedeného ruským Atomstrojexportem bylo některými politickými činiteli považováno za hrozbu pro národní bezpečnost ČR. To potvrdila i obsahová analýza v tomto období, která zcela jasně ukázala nejvyšší četnost odkazů na Rusko (219). To lze vysvětlit dvojím způsobem. Zaprvé, aktivitou ruské společnosti Atomstrojexport, která se v konsorciu s českými firmami přihlásila do soutěže na dostavbu JE Temelín. Zadruhé, zájmem ruské firmy Tvel o výstavbu jejího prvního zahraničního závodu na výrobu palivových článků na území ČR a také přípravou na výměnu dodavatele palivových článků pro JE Temelín, kterým se od roku 2010 stala právě ruská společnost Tvel¹³.

Zároveň výskyt odkazů na Rusko byl těsně propojen s odkazem na bezpečnost (129), zejména v negativním smyslu, kdy záhy po vyhlášení veřejné zakázky na dostavbu JE Temelín se

objevily obavy z možného vítězství rusko-českého konsorcia MIR.1200, které povede k oslabení energetické bezpečnosti ČR v důsledku zvýšení závislosti na energetických dodávkách z Ruska. Obavy dále posílila Výroční zpráva BIS ze srpna 2009, podle které další zesílená aktivita ruských společností na českém energetickém trhu bude znamenat hrozbu pro energetickou bezpečnost ČR. V této souvislosti byl navržen speciální zákon, podle něhož by měl být tendr na dostavbu JE Temelín vyňat ze zákona o veřejných zakázkách, což by vládě ČR poskytl rozhodující vliv na stomiliardovou zakázku na nové reaktory. V počáteční fázi vyhlášeného tendru totiž státu – majoritnímu vlastníkovi ČEZ – hrozilo, že nebude moci zasahovat do tendru. V neposlední řadě bylo slovo bezpečnost spojeno také s ujištěním o bezpečném provozu JE Temelín a zdůrazněním priority zajištění bezpečnostních záruk při dostavbě JE Temelín.

Celkově nejčastější odkaz na USA (155) souvisí jak se zájem americké společnosti Westinghouse o veřejnou zakázku, tak s říjnovou návštěvou amerického viceprezidenta Joe Bidena v ČR, který u českého premiéra Jana Fischera podporoval v tendru americkou společnost. Podobně celkově nejfrekventovanější odkaz na slovo ekonomika (167) reprezentuje ekonomickou stránku dostavby JE Temelín a především očekávaný pozitivní vliv na ekonomiku ČR, který byl od počátku spojen s vyhlášením veřejného tendru. Omezený výskyt slov Francie (31) a technologie (51) pak svědčí spíše o nízké relevanci obou témat v českém veřejném diskurzu v tomto období.

V období únor až červenec 2010 došlo k propadu téměř všech zkoumaných klíčových slov o 20–70%. Důvod propadu je možné interpretovat jako částečné odsunutí otázky dostavby jaderné elektrárny Temelín jiným problémem, a to zásadními dopady globální ekonomické krize, která se intenzivně řešila na celosvětové, ale i domácí úrovni. To dokazuje také nejčastější odkaz na ekonomiku (113) v tomto období. Pokud se téma výstavby dvou nových bloků JE Temelín v českém veřejném diskurzu během tohoto časového období objevilo, bylo nejčastěji spojeno právě s ekonomikou. Jak nejsilnější vládní strana ODS, tak největší opoziční strana ČSSD ve svých programech a plánech na oživení české ekonomiky zmínily mezi jinými opatřeními a stimuly opakovaně také otázku dostavby JE Temelín a její očekávaný pozitivní vliv na vývoj ekonomiky ČR.

Jak bylo výše zmíněno, během tohoto období nastal výrazný pokles převážné většiny všech sledovaných klíčových slov. Jedinou výjimku představoval 40% nárůst výskytu slova Francie (45), což souvisí se zvýšením zájmu a aktivit francouzského koncernu Areva o veřejný tendr a prosazováním domácí společnosti ze strany státní tajemnice francouzského ministerstva hospodářství, průmyslu a zaměstnanosti, která se při pracovní návštěvě ČR v březnu 2010 přimlouvala u tehdejšího ministra průmyslu a obchodu za francouzskou firmu Areva. Obě strany se zároveň dohodly na vytvoření společné česko-francouzské pracovní skupiny zaměřené na energetickou problematiku. Podobně „lobbovali“ za svoje národní firmy u politických představitelů ČR také americký prezident Barack Obama a ruský prezident Dmitrij Medveděv během návštěvy Prahy v dubnu 2010 u příležitosti podpisu odzbrojovací smlouvy START. V tomto období došlo také k celkově nejnižšímu výskytu slova bezpečnost (36), které souviselo s velkou pravděpodobností se zmírněním sekuritizace tématu, možného vítězství ruských firem v tendru, které jsou považovány za potenciální hrozbu pro českou bezpečnost. K procesu částečné desekuritizace přispěli mimo jiné někteří poslanci ČSSD, kteří se snažili poukázat na iracionalitu a nesmyslnost takového uvažování a vnímání ruských firem v tendru na dostavbu JE Temelín

V období srpen 2010 až leden 2011 došlo k nárůstu většiny sledovaných slov. To lze vysvětlit především v souvislosti s rozhodnutím vlády ČR z října 2010 o posunutí termínu výběru vítěze veřejného tendru na výstavbu třetího a čtvrtého bloku JE Temelín oproti původnímu roku 2012 až v roce 2013, které s sebou přineslo zvýšený výskyt jednotlivých klíčových slov. Největší, až pětinasobný nárůst se objevil u slova bezpečnost. Nárůst odkazování na slovo bezpečnost (151) je třeba vidět v kontextu širší politické a veřejné debaty, která se v té době opět rozvinula o bezpečnostních (pozitivních i negativních) aspektech dostavby JE Temelín. Bezpečnostní, společně se zahraničněpolitickými a ekonomickými důvody pak v říjnu 2010 přiměly vládu ČR k rozhodnutí o posílení jejího bezpečnostního vlivu a větší angažovanosti při rozhodování o tendru na dostavbu dvou nových bloků jaderné elektrárny Temelín.

V tomto období druhý nejčastější výskyt slova Rusko (87) byl spojen jednak s dokončením přechodu z amerického na ruské jaderné palivo v JE Temelín, které začala pro reaktor prvního bloku Temelína dodávat ruská státní firma Tvel, ale také s listopadovou návštěvou českého prezidenta Václava Klause, který se sešel s ruským premiérem Vladimírem Putinem v Moskvě, kde oba státníci hovořili mimo jiné o ruském zájmu podílet se na stomiliardové zakázce na dostavbu JE Temelín. Slovo Rusko, ale i USA (85) a Francie (55) se v tomto období objevily poměrně často ve spojitosti se slovem technologie (67), kdy všem třem zahraničním uchazečům byl sdělen požadavek, podle kterého by vítěz soutěže na výstavbu dalších dvou bloků v JE Temelín měl předat společnosti ČEZ know-how a znalosti ohledně technologie, jež bude v Temelíně použita. Stejně tak byla v tomto období v českém veřejném diskurzu zmíněna otázka možné účasti českých firem na veřejné zakázce, která byla intenzivně diskutována s tématem ekonomiky (87). Podle některých odborníků na požadavku respektive příslibu co největšího zapojení českých firem na dostavbě JE Temelín ze strany vítěze tendru bude záviset, jak rychle se česká ekonomika dostane ze současné krize a zda zlepší své postavení na trhu těchto technologických celků.

Období únor až červenec 2011 bylo rámováno na pozadí havárie jaderné elektrárny v japonské Fukušimě, která byla nejprve zasažena silným zemětřesením, a jeho ničivé důsledky byly ještě umocněny vlnou cunami. Tato skutečnost s sebou přinesla celkově nejfrekventovanější výskyt slova bezpečnost (287). Intenzivní odkazování na bezpečnost je možné interpretovat na základě sady několika faktorů. Zaprvé, v důsledku jaderné havárie v Japonsku nařídila Evropská komise provedení zátěžových bezpečnostních testů všech 143 jaderných reaktorů v Evropské unii, včetně JE Temelín a JE Dukovany. Zadruhé, v kontextu jaderné havárie v Japonsku společně s rozhodnutím německé vlády o postupném uzavření všech svých jaderných elektráren do roku 2022 se zintenzivnily protesty proti dostavbě JE Temelín ze strany Spolkové republiky Německa a Rakouska kvůli obavám o bezpečnost elektrárny. Zatřetí, vláda ČR v tomto období vydala řadu politických prohlášení, jejichž smyslem bylo zdůraznit bezpečnost provozu českých jaderných elektráren a zajištění přísných bezpečnostních standardů při dostavbě jaderné elektrárny Temelín. V neposlední řadě český premiér Petr Nečas několikrát zopakoval, že se Česká republika v rámci posílení národní energetické bezpečnosti a soběstačnosti zaměří i nadále na zvýšení kapacit své jaderné energetiky.

Vedle bezpečnosti byl mírný (přibližně 30%) nárůst zaznamenán u slova Francie (74), což je možné mimo jiné vysvětlit uzavřením dohody o spolupráci obou zemí v oblasti jaderné energetiky, kterou v polovině května 2011 podepsal ministr průmyslu a obchodu Martin Kouček a francouzský státní tajemník v úřadu ministra hospodářství, financí a průmyslu Eric

Besson. Zároveň v souvislosti s plánovanou zakázkou společnosti ČEZ na dostavbu dvou nových bloků JE Temelín uvedl Eric Besson, že Francie může nabídnout reaktor EPR, jediný reaktor 3. generace. Naopak, u ostatních sledovaných slov došlo přibližně k 10–60% poklesu jejich výskytu ve vztahu k tématu dostavby jaderné elektrárny Temelín, které je možné vysvětlit v kontextu rozhodnutí společnosti ČEZ posunout termín dokončení dostavby JE Temelín o pět let, tedy na rok 2025, z důvodu snížení poptávky po elektřině v důsledku ekonomické krize.

V období srpen 2011 až leden 2012 došlo ke kvantitativnímu několikanásobnému nárůstu téměř všech sledovaných klíčových slov, což bylo způsobeno jednak zvýšením aktivit USA a Ruska v ČR, ale také událostí v podobě předání zadávací dokumentace společností ČEZ všem třem zahraničním uchazečům o dostavbu JE Temelín. Provedená obsahová analýza zcela jasně ukázala celkově vůbec nejfrekventovanější výskyt odkazů na Rusko (341). Důvodem je vedle návštěvy ruského prezidenta Dmitrije Medveděva, který během setkání s Václavem Klausem v prosinci 2011 podpořil domácí firmu, také vyjádření ředitele ruské jaderné společnosti Rosatom, jehož součástí je člen konsorcia Atomstrojexport, o příslibu až 70% účasti českých firem na veřejné zakázce. Až sedminásobný nárůst výskytu odkazování je možné zaznamenat u slova USA (132), což je opět spojeno s osobní angažovaností amerického prezidenta v rámci veřejného tendru (o dostavbě JE Temelín jednal například 27. října 2011 v Bílém domě český premiér Petr Nečas s americkým prezidentem Barackem Obamou), ale také s rozhodnutím společnosti Westinghouse do konce roku 2011 uzavřít řadu obchodních dohod s českými firmami o spolupráci při plánované dostavbě JE Temelín. Naopak, v případě slova Francie (79) byla v tomto období intenzivně diskutována otázka možnosti a schopnosti francouzského koncernu Areva dostavět JE Temelín včas a za nabízenou cenu, především kvůli pokračujícím problémům společnosti s výrazným prodražením i zpožděním u již rozjetých výstaveb svých reaktorů ve francouzském Flamanville a finském Olkiluoto.

Celkově vůbec nejčastější odkazování na slovo technologie (117) v sobě zahrnuje především intenzivní diskuzi o jednom z hlavních kritérií veřejného tendru, a to požadavku na transfer know-how a technologií ze strany budoucího vítěze, ale i otázku technologií jaderných reaktorů, které jednotliví uchazeči nabídli. V tomto období došlo také k postupnému upozadění diskuze o možných následcích jaderné havárie v Japonsku, což s sebou přineslo 20% pokles odkazu na bezpečnost (204), která se více než v souvislosti s Ruskem objevila v kontextu hodnocení pozitivního vlivu dostavby JE Temelín na zvýšení produkce elektřiny v České republice a tím i zabezpečení budoucí spotřeby.

V posledním období únor až červenec 2012 poklesla dynamika většiny sledovaných slov a naopak došlo k celkově nejčastějšímu odkazování na slovo Francie (101). Důvodem nárůstu je především jednání mezi francouzskou Arevou a vybranými českými firmami a v průběhu dubna následný podpis sérií dohod s přibližně 14 českými společnostmi o budoucí spolupráci na dostavbě JE Temelín. Stejně jako v případě Francie, také slovo USA (97) bylo v tomto období spojeno se snahou zvýšit šance americké společnosti v tendru, kdy například během dubnového setkání jednali o dostavbě JE Temelín ministr průmyslu a obchodu Martin Kuba a americký ministr energetiky Steven Chu. Na druhou stranu ve vztahu k USA panovaly obavy, že společnost Westinghouse nezaručí na mnohamiliardovém tendru dostatečný podíl českým firmám, které by mohly dostat spíše jen menší zakázky. Nárůst četnosti výskytu odkazování se objevil také u slova ekonomika (115), což bylo spojeno jednak s opětovným

potvrzením účasti českých firem na veřejné zakázce ze strany všech tří uchazečů, ale také se silícími pochybnostmi o finanční návratnosti dokončené jaderné elektrárny Temelín v důsledku nízkých cen elektřiny na burzách. Zároveň se v tomto období, především kvůli údajně vysokým ekonomickým nákladům¹⁴ a možným problémům s financováním zakázky z vlastních prostředků, intenzivně spekulovalo o možnosti zrušení veřejného tendru společností ČEZ, která se nakonec k rozptýlení výše zmíněných pochybností a rozložení případného rizika výstavby rozhodla vypsát výběrové řízení na strategického partnera pro dostavbu JE Temelín.

Nejčastější výskyt slova Rusko (187) je pak ve vztahu k otázce dostavby JE Temelín potřeba interpretovat jak v kontextu bezpečnosti (především opětovné zesílení obav o prohloubení české energetické závislosti na Rusku a oslabení energetické bezpečnosti ČR, ale i pokračující sekuritizace ze strany některých politiků v důsledku zvýšení šancí na vítězství konsorcia MIR.1200, které představuje hrozbu pro národní bezpečnost ČR), tak v kontextu ekonomiky (kromě 15 českých strojírenských a stavebních podniků, které v říjnu 2011 uzavřely s ruskou společností Rosatom Overseas, dceřinou společností skupiny Rosatom, smlouvy o spolupráci, podepsalo v dubnu 2012 dalších 10 českých a slovenských podniků s Rosatomem Overseas memorandum o spolupráci při dostavbě JE Temelín). Vedle Ruska se slovo bezpečnost (164) objevilo také v souvislosti s rozhodnutím společnosti ČEZ vypsát několik veřejných soutěží zaměřených na zvýšení bezpečnosti provozu jaderných elektráren v Temelíně a Dukovanech, ale i s ujištěním manažerky útvaru kvality a bezpečnosti výstavby jaderných elektráren ČEZ, že kritérium bezpečnosti bude prioritou při hodnocení jednotlivých nabídek. V neposlední řadě bylo slovo bezpečnost opakovaně zmíněno v kontextu pokračující debaty o nové podobě Státní energetické koncepce ČR, která v souvislosti s dostavbou JE Temelín počítá až s 50% podílem jaderné energie na výrobě elektřiny, což by mělo vést k posílení budoucí rostoucí spotřeby elektrické energie v České republice a tím i zachování české energetické bezpečnosti a soběstačnosti.

Provedená obsahová analýza potvrdila přítomnost většiny hlavních témat politického diskurzu ve veřejné debatě. Zároveň odhalila některé znaky dynamiky veřejného diskurzu, který se ve vztahu k dostavbě JE Temelín vyvíjel občas v protichůdné argumentaci s důrazem na: 1) bezpečnost (celkem 971 odkazů) – posílení české energetické bezpečnosti vs. bezpečnostní rizika; 2) Rusko (celkem 960 odkazů) – zvýšení energetické závislosti České republiky vs. ekonomický přínos; 3) ekonomiku (celkem 611 odkazů) – pozitivní vliv pro českou ekonomiku vs. spekulace o ekonomické výhodnosti; 4) USA (celkem 573 odkazů) – diverzifikace energetických dodávek vs. nejistota ohledně zapojení českých firem; 5) Francii (celkem 385 odkazů) – posílení ekonomické a energetické spolupráce vs. pochybnosti o možnostech dostavět jadernou elektrárnu Temelín včas a za nabízenou cenu; a 6) technologie (celkem 369 odkazů) – získání technologického know-how vs. technologie nabízených reaktorů.

5. Závěr

Otázka dostavby JE Temelín, která má významné bezpečnostní, zahraničněpolitické a ekonomické dopady pro ČR, představuje v současné době jedno z nejvíce diskutovaných témat na domácí úrovni. Hlavním cílem předkládaného článku bylo definovat hlavní témata spojená s dostavbou JE Temelín v rámci českého politického diskurzu. Na základě tematické analýzy

zvolených dokumentů ústředních orgánů ČR a projevů, rozhovorů a tiskových zpráv vybraných českých politických představitelů v období srpen 2009 až červenec 2012 byly identifikovány čtyři základní tematické vzorce ve vztahu k dostavbě JE Temelín, které dominují v českém diskurzu.

První tematický vzorec, zaměřený na bezpečnostní aspekty dostavby JE Temelín, v sobě zahrnuje řadu dílčích témat. První významné téma představuje zajištění energetické bezpečnosti a v jejím kontextu hlavní argumenty pro dostavbu JE Temelín. Druhým důležitým tématem je garance bezpečnosti provozu českých jaderných elektráren a s ní spojený požadavek na splnění bezpečnostních standardů ze strany všech tří zahraničních uchazečů o veřejný tendr. Třetí hlavní téma pak reprezentuje diskuzi o určení pozice a bezpečnostní role vlády ČR v tendru a při rozhodování o vítězi veřejné zakázky.

V rámci druhého tematického vzorce, spojeného se zahraničněpolitickým rozměrem veřejného tendru na dostavbu JE Temelín, se český diskurz zaměřuje na skupinu následujících témat. Zaprvé, na téma zájmu a aktivit jak zahraničních uchazečů o veřejnou zakázku, tak politických představitelů USA, Ruska a Francie a jejich prosazování národních společností v tendru. Zadruhé, na téma obhajoby JE Temelín ze strany České republiky ve vztazích s Rakouskem a SRN, které intenzivně protestují proti JE Temelín a její dostavbě. Zatřetí, na prosazování dostavby JE Temelín a jaderné energie českými politickými představiteli na půdě Evropské unie.

Poslední dva tematické vzorce odkazují na charakteristiku ekonomických a technologických kritérií výběru uchazeče. První intenzivně diskutované kritérium je celková cena veřejné zakázky a s ní spojená otázka ekonomické výhodnosti dostavby JE Temelín. V českém diskurzu je pozornost dále věnována kritériu podílu účasti českých firem při realizaci zakázky. V neposlední řadě debata o jednotlivých kritériích výběru uchazeče se soustřeďuje na požadavek transferu technologií a know-how k provozování nových reaktorů, které budou použité při dostavbě JE Temelín ze strany vítěze tendru.

Druhým cílem článku bylo pomocí obsahové analýzy nezkráceného souboru tiskových zpráv ČTK a na základě klíčových slov odvozených z tematických vzorců interpretovat dynamiku veřejného diskurzu o dostavbě JE Temelín a v jeho rámci určit existenci a četnost hlavních témat. Následně realizovaná obsahová analýza potvrdila v českém veřejném diskurzu přítomnost většiny zkoumaných témat politického diskurzu. Zároveň obsahová analýza odhalila hlavní směry a faktory ovlivňující dynamiku českého veřejného diskurzu, který se ve vztahu k otázce dostavby jaderné elektrárny Temelín, občas v protichůdné argumentaci, vyvíjel pod vlivem následujících klíčových slov, seřazených podle intenzity a četnosti výskytu: 1) bezpečnost, 2) Rusko, 3) ekonomika, 4) USA, 5) Francie a 6) technologie.

Poznámky:

1. Francouzský koncern Areva byl dne 5. 10. 2012 vyřazen z tendru na dostavbu jaderné elektrárny Temelín. Podle zadavatele zakázky ČEZ nesplnil tento zájemce podmínky zákona o veřejných zakázkách ani další požadavky. Vzhledem k tomu, že vyřazení francouzské společnosti z tendru překračuje časový rámec tohoto článku, nebyla tato událost do analýzy českého diskurzu o dostavbě JE Temelín zaražena. K vyřazení Arevy dále srov. Trejbal 2012.

2. Česká republika má v současné době dvě jaderné elektrárny: JE Temelín se dvěma bloky s instalovaným výkonem 1000 MW/blok (s tlakovodními reaktory VVER 1000 typu V 320) a JE Dukovany se čtyřmi bloky s instalovaným výkonem 440 MW/blok (s reaktory VVER 440/213).
3. Jan Fischer byl premiérem ČR od dubna 2009 do června 2010. Od července 2010 se předsedou vlády ČR stal Petr Nečas.
4. Václav Tošovský byl ministrem průmyslu a obchodu ČR v období květen 2009 až červen 2010. Martin Kocourek byl ministrem průmyslu a obchodu ČR od července 2010 do listopadu 2011. Od listopadu 2011 je českým ministrem průmyslu a obchodu Martin Kuba.
5. Ladislav Miko byl ministrem životního prostředí ČR od dubna do listopadu 2009. Jan Dusík byl ministrem životního prostředí ČR od listopadu 2009 do března 2010. Rut Bízková byla ministryní životního prostředí ČR od dubna do června 2010. Pavel Drobil byl ministrem životního prostředí ČR od července do prosince 2010. Od ledna 2011 je ministrem životního prostředí ČR Tomáš Chalupa.
6. Jan Kohout byl ministrem zahraničních věcí ČR od května 2009 do června 2010. Od července 2010 do současnosti je českým ministrem zahraničních věcí Karel Schwarzenberg.
7. Eduard Janota byl ministrem financí od května 2009 do června 2010. Od července 2010 je ministrem financí Miroslav Kalousek.
8. Václav Klaus byl prezidentem České republiky v letech 2003 až 2013.
9. Při ministerstvu zahraničních věcí ČR byla během roku 2006 zřízena pozice velvyslance ČR pro energetickou bezpečnost, kterou od počátku její existence zastává Václav Bartuška. V roce 2010 byl Václav Bartuška jmenován zvláštním vládním zmocněncem pro dostavbu JE Temelín.
10. Dana Drábová je od roku 1999 ředitelkou Státního úřadu pro jadernou bezpečnost.
11. Podle černých scénářů by mohla být konečná cena veřejné zakázky až 500 mld. Kč.
12. Například francouzský koncern Areva nabídl společnosti ČEZ velké reaktory třetí generace EPR s instalovaným výkonem jednoho rektoru kolem 1600 MW. Ostatní dva uchazeči o dostavbu JE Temelín nabídli společnosti ČEZ reaktory s nižším instalovaným výkonem. Společnost Westinghouse nabízí jaderné reaktory třetí plus generace AP1000 s elektrickým výkonem 1117 MW/blok. Česko-ruské konsorcium firem nabízí pro JE Temelín nové tlakovodní reaktory MIR.1200 s elektrickým výkonem 1113 MW/blok (ČEZ).
13. V roce 2006 vyhrála výběrové řízení na dodávku paliva pro JE Temelín do roku 2020 ruská společnost Tvel, která patří do státního holdingu Rosatom, jehož součástí je i společnost Atomstrojexport.
14. Dále k tomu srov. Kotev 2012.

Použitá zdroje:

- Bartuška, Václav. 2009. *Rusové nám vlastně dělají dobrou službu*. Hospodářské noviny, 6. 11. 2009.
- Bartuška, Václav. 2010a. *Rozhovor na téma Temelín*. ČRo Rádio Česko 21. 7. 2010.
- Bartuška, Václav. 2010b. *Exkluzivní rozhovor s Václavem Bartuškou, vládním zmocněncem pro dostavbu JE Temelín*. AtomInfo.cz, 9. 9. 2010.
- Bartuška, Václav. 2010c. *Otázky budoucnosti české energetiky*, Český rozhlas 6, 15. 7. 2010.
- Bartuška, Václav. 2011a. *Consequences of German nuclear phase-out for Czech Republic still unclear, says energy expert*. Czech Radio 7, 24. 5. 2011.
- Bartuška, Václav. 2011b. *Vládní zmocněncem pro dostavbu jaderné elektrárny Temelín*. ČRo 1 – Radiožurnál, 4. 11. 2011.
- Bartuška, Václav. 2011c. *Rozhovor s Václavem Bartuškou: Evropa se rozhodla, že shnije*. Ministerstvo zahraničních věcí, 18. 9. 2011.
- Bartuška, Václav. 2011d. *Interview s Václavem Bartuškou na téma dostavby Jaderné elektrárny Temelín*. Český rozhlas 6, 16. 12. 2011.

- Bartuška, Václav. 2011e. *Václav Bartuška, vládní zmocněnec pro dostavbu JE Temelín*. ČRo 1 – Radiožurnál, 10. 2. 2011.
- Bartuška, Václav. 2011f. *Jaderná renesance? Až nějakou uvidím, uvěřím, že existuje*. E15, 3. 10. 2011.
- Bartuška, Václav. 2012. *Jádro, to jsou 3 % obratu, 90 % starosti a 100 % negativní publicity*. iHNED, 3. 7. 2012.
- Beneš, Vít. 2008. „Diskursivní analýza“ In: *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Eds. Petr Drulák et al. Praha: Portál, 92–128.
- Bízková, Rut. 2010a. *Dialog, ne antagonismus*. Podnikatel, 23. 4. 2010.
- Bízková, Rut. 2010b. *S dostavbou Temelína souhlasím, je ekologický*. Boleslavský deník, 22. 4. 2010.
- Braun, Virginia and Clarke, Victoria. 2006. „Using thematic analysis in psychology.“ *Qualitative Research in Psychology* 3, č. 2, 77–101.
- Černocho, Filip, et al. 2010. „Energetická politika ČR v rozhodování politických stran: agregace a artikulace zájmů z hlediska jejich intenzity a konzistence.“ *Středoevropské politické studie* 12, č. 4, 255–284 (<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=421>).
- ČEZ. *Dostavba elektrárny Temelín*. Skupina ČEZ (<http://www.cez.cz/cs/vyroba-elektriny/zvazovana-dostavba-elektrany-temelin.html>).
- Drábová, Dana. 2009. *Dostavba Temelína*, ČT 24, 8. listopadu 2009.
- Drábová, Dana. 2010a. *Dvacet minut Radiožurnálu*. ČRo 1 – Rádio Česko, 18. 1. 2010.
- Drábová, Dana. 2010b. *Dvacet minut Radiožurnálu*. ČRo 1 – Rádio Česko, 8. 9. 2010.
- Drábová, Dana. 2011a. *Rozhovor s Danou Drábovou o budoucnosti energetiky*, Businessinfo.cz, 11. 11. 2011.
- Drábová, Dana. 2011b. *Radiaci naměříme, ale ne nebezpečnou*. Hospodářské noviny, 14. 3. 2011.
- Drábová, Dana. 2011c. *O budoucnosti jádra rozhodnou emoce*, Rádio Impuls, 11. 7. 2011.
- Drábová, Dana. 2012. *Nejen o dostavbě Temelína*. Český rozhlas 6, 19. 7. 2012.
- Drobil, Pavel. 2010a. *Interview s Pavlem Drobilem*. ČT 24, 19. 7. 2010.
- Drobil, Pavel. 2010b. *Solární panely a kůrovec? Obrovský průšvih zelené energetiky*. Právo, 28. 8. 2010.
- Dusík, Jan. 2009. *Rozhovor ČIA: Ministr životního prostředí Dusík by pokračování ve funkci po volbách zvažil*. Webreporter.cz Business, 18. 12. 2009.
- Dusík, Jan. 2010. *Dražší elektřina, Kritika zelených k některým zákonům, Neoprávněné odběry elektřiny*. ČT 24, 14. 2. 2010.
- Fischer, Jan. 2010. *Tisková konference po jednání vlády*. Úřad vlády ČR, 8. 2. 2010.
- Hynek, Nik a Střítecký, Vít. 2010a. „Český diskurz o protiraketové obraně a národní zájem.“ *Mezinárodní vztahy* 45, č. 1, 5–32.
- Hynek, Nik a Střítecký, Vít. 2010b. „The Fortunes of the Czech Discourse on the Missile Defense.“ In: *The Quest for the National Interest. A Methodological Reflection on Czech Foreign Policy*. Eds. Petr Drulák a Mats Braun. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 87–104.
- Chalupa, Tomáš. 2011. *Stanovisko ministra životního prostředí Tomáše Chalupy*. Ministerstvo životního prostředí.
- Janota, Eduard. 2009. *Dostavbu Temelína si pečlivě pohlídáme*. Lidové noviny, 28. 11. 2009.
- Janota, Eduard. 2010. *Už příští rok se musí ušetřit 60 miliard*. Hospodářské noviny, 26. 5. 2010.
- Kalousek, Miroslav. 2011a. *Rozhovor s ministrem financí o změně vedení ČEZ a dostavbě Temelína*. Lidové noviny, 20. 9. 2011.
- Kalousek, Miroslav. 2011b. *Vláda se teď nesmí bát prosadit zásadní reformy, říká ministr financí*. Ekonom, 6. 1. 2011.
- Klaus, Václav. 2010. *Rozhovor prezidenta republiky pro Lidové noviny*. Lidové noviny, 18. 12. 2010.
- Klaus, Václav. 2011a. *Vystoupení prezidenta republiky na setkání s českými velvyslanci*. Rudolfova galerie, 30. 8. 2011.
- Klaus, Václav. 2011b. *Odpovědi prezidenta republiky v online diskusi se čtenáři serveru Novinky.cz*. Novinky.cz, 24. 11. 2011.

- Klaus, Václav. 2011c. *Kontrakty mezi Ruskem a ČR na dostavbu Temelína*. ČRo Rádio Česko 9. 12. 2011.
- Klaus, Václav. 2011d. *Projev na oficiálním obědě na počest státní návštěvy prezidenta Medveděva*. Rudolfova galerie, 8. 12. 2011.
- Klaus, Václav. 2012. *Vystoupení prezidenta republiky na Energy Gas Storage Summitu*. Pražský hrad, 24. 5. 2012.
- Kocourek, Martin. 2010a. *Ministr byl hostem pořadu Interview ČT24*. ČT24, 14. 6. 2010.
- Kocourek, Martin. 2010b. *Zastavení ruského plynu nás neohrozí*. Profit, 22. 11. 2010.
- Kocourek, Martin. 2011a. *Ministr byl hostem pořadu Dvacet minut Radiožurnálu*. ČRo 1 – Radiožurnál, 18. 3. 2011.
- Kocourek, Martin. 2011b. *Ministr byl hostem pořadu Ranní interview*. ČRo 1 – Radiožurnál, 21. 3. 2011.
- Kohout, Jan. 2009a. *Temelín si pohlídáme*. Respekt, 16. 11. 2009.
- Kohout, Jan. 2009b. *Rozhovor s ministrem Janem Kohoutem*. Český rozhlas 6, 17. 12. 2009.
- Kohout, Jan. 2010. *Die Nato muss zur territorialen Verteidigung zurückkehren*. Süddeutsche Zeitung, 3. 3. 2010.
- Kotev, Ivan. 2012. *Why CEZ cannot afford to build Temelin 3&4*. Candole Research, January 2012 (http://www.candole.com/files/Temelinomics_20120126.pdf).
- Kratochvíl, Petr a Tichý, Lukáš. 2012. „Diskurz Evropské unie o energetických vztazích s Ruskou federací.“ *Politologický časopis* 19, č. 2, 95–112.
- Krippendorff, Klaus. 2004. *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. London: Sage Publications.
- Kuba, Martin. 2011b. *Interview ČT24*. ČT24, 30. 11. 2011.
- Kuba, Martin. 2011c. *Být s někým kamarád opravdu nestačí*. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 18. 11. 2011.
- Kuba, Martin. 2012a. *Ministr průmyslu a obchodu připomenul na bratislavském fóru nutnost zajištění stability výroby energie*. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 15. 5. 2012.
- Kuba, Martin. 2012b. *Impulsy Václava Moravce*, Rádio Impuls, 19. 4. 2012.
- Kuba, Martin. 2012c. *Otázky Václava Moravce*. Česká televize, 15. 7. 2012.
- Kuba, Martin. 2012d. *Fakta Barbory Tachecí*. Prima family, 23. 2. 2012.
- Kuba, Martin. 2012e. *Můj úkol není plnit bruselská procenta*. Lidové noviny, 19. 3. 2012.
- Kuba, Martin. 2012f. *Rozhovor pro týdeník Profit*. Profit, 20. 2. 2012.
- Kuba, Martin. 2012g. *Důležité je, jak využijeme uhlí před těžebními limity, ne za nimi*. Hospodářské noviny, 5. 4. 2012.
- Kuba, Martin. 2012h. *Elektřina pro nás může být jako ropa pro Rusko*. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 10. 3. 2012.
- Miko, Ladislav. 2009. *Ladislav Miko hostem Studia STOP*. Český rozhlas 6, 15. 10. 2009.
- MPO. 2010. *Aktualizace Státní energetické koncepce České republiky*. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR.
- MPO. 2011. *Východiska ke koncepci surovinové a energetické bezpečnosti ČR*. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR.
- MPO. 2012a. *Surovinová politika České republiky*. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR.
- MPO. 2012b. *Aktualizace Státní energetické koncepce České republiky*. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR.
- Nečas, Petr. 2010a. *Stavba dalších bloků Temelína v roce 2013 + Pruněřov*. ČT 24, 19. 10. 2010.
- Nečas, Petr. 2010b. *Tisková konference po jednání Bezpečnostní rady státu*. Úřad vlády ČR, 19. 10. 2010.
- Nečas, Petr. 2010c. *Tisková konference po jednání vlády*, Úřad vlády ČR, 13. 10. 2010.
- Nečas, Petr. 2011a. *Tisková konference po jednání premiéra Petra Nečase s bavorským ministerským předsedou Horstem Seehoferem*. Úřad vlády ČR, 23. 11. 2011.
- Nečas, Petr. 2011b. *Premiér v Rakousku: Jaderná bezpečnost je pro českou vládu prioritou*. Úřad vlády ČR, 3. 3. 2011.

- Nečas Petr. 2011c. *Prioritou české energetiky zůstává bezpečnost a stabilita dodávek*. Úřad vlády ČR, 17. 3. 2011.
- Nečas, Petr. 2011d. *Události, komentáře*, ODS, 27. 10. 2011.
- Nečas, Petr. 2011e. *Premiér: Klíčovým úkolem ČEZu je dostavba Temelína*. Úřad vlády ČR, 16. 9. 2011.
- Nečas, Petr. 2011f. *Chceme silnou a soběstačnou energetiku*. Úřad vlády ČR, 29. 3. 2011.
- Nečas, Petr. 2012a. *Součástí energetického mixu musí zůstat i jádro*. Úřad vlády ČR, 14. 5. 2012.
- Nečas, Petr. 2012b. *Premiér v Paříži: Evropa se musí vrátit k základům integrace a zaměřit se na svobodný trh*. Úřad vlády ČR, 6. 1. 2012.
- Schwarzenberg, Karel. 2010a. *Ein Haufen unwichtiger Länder*. Die Presse, 18. 7. 2010.
- Schwarzenberg, Karel. 2010b. *Schwarzenberg will Uni von Weltrang in Mitteleuropa*. Der Standard, 23. 7. 2010.
- Schwarzenberg, Karel. 2011a. *Rozhovor s ministrem zahraničí Karlem Schwarzenbergem*. ČT24, 16. 12. 2011.
- Schwarzenberg, Karel. 2011b. *Rozhovor redaktora Václava Moravce s ministrem Karlem Schwarzenbergem na rozhlasové stanici Impuls*. Rádio Impuls, 18. 4. 2011.
- Schwarzenberg, Karel. 2011c. *Pokud Saša Vondra nese odpovědnost, měl by odstoupit, i když je přítel*. Právo, 12. 2. 2011.
- Tichý, Lukáš a Binhack, Petr. 2012. „Česká debata o vnější dimenzi energetické bezpečnosti a národní zájem.“ *Středoevropské politické studie* 14, č. 1, 90–128 (<http://www.cepsr.com/dwnld/tichy-binhack-clanek201200104.pdf>).
- Tichý, Lukáš. 2012. Czech discourse on completion of the Temelin nuclear power plant, *International Issues and Slovak Foreign Policy Affairs* 21, č. 1–2, 21–43.
- Tošovský, Václav. 2009a. *Až pořádný black-out otevře lidem oči*. Euro, 2. 11. 2009.
- Tošovský, Václav. 2009b. *Proud dojde za tři až šest let*. Týden, 21. 9. 2009.
- Tošovský, Václav. 2010. *Bude to naše dědictví*. Respekt, 15. 2. 2010.
- van Dijk, Teun. 1997. „What is Political Discourse Analysis?“ In: *Political linguistics*. Eds. Jan Blommaert a Chris Bulcaen. Amsterdam: Benjamins, 11–52.
- Vláda ČR. 2010. *Programové prohlášení Vlády České republiky*. Úřad vlády ČR.
- Vláda ČR. 2011. *Analýza slabých míst výstavby 3. a 4. bloku jaderné elektrárny Temelín*. Úřad vlády ČR.
- Vláda ČR. 2012. *Koaliční smlouva o vytvoření koalice rozpočtové odpovědnosti, vlády práva a boje proti korupci, Programová část*. Úřad vlády ČR.
- Volokh, Eugene. 2001. „The Trouble with ‚Public Discourse‘ as a Limitation on Free Speech Rights.“ *Virginia Law Review* 97, č. 3, 567–594 (<http://www.virginialawreview.org/content/pdfs/97/567.pdf>).
- Wilson, H. Kirth a Eberly, A. Rosa. 2008. „Rhetoric and Public Discourse. The Common Goods of Public Discourse.“ In: *The SAGE Handbook Rhetorical Studies*. Andrea A. Lunsford, et al. London: Sage Publications, 423–431.
- Zarefsky, David. 2008. „History of Public Discourse.“ In: *The SAGE Handbook Rhetorical Studies*. Eds. Andrea A. Lunsford, et al. London: Sage Publications, 433–444.